

**Державний вищий навчальний заклад
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Солоджук Тетяна Василівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо змісту та організації практичних занять

з курсу

«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

для студентів денної та заочної форм навчання
напрямів підготовки «Фінанси і кредит», «Облік та аудит»,
«Економічна кібернетика»

Івано-Франківськ – 2013

УДК 336.64 (075.8)
ББК 65.290-2

Рецензенти:

Ткачук І. Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Шеленко Д. І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

**Схвалено до друку Вченою радою економічного факультету
(Протокол № 5 від «25» листопада 2013 р.)**

Солоджук Т. В.

Методичні рекомендації до практичних занять і організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Фінансовий менеджмент» / Т. В. Солоджук – Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2013. – 96 с.

У методичних вказівках подано питання до практичних занять, тестові завдання, типові задачі, які пропонуються для вирішення на практичних заняттях та формули для їх розв'язання. Тематика практичних занять відповідає програмі курсу «Фінансовий менеджмент», затвердженій Міністерством освіти і науки України. У методичних рекомендаціях подано завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів, список нормативної та навчально-методичної літератури для вивчення дисципліни.

Для студентів та викладачів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

УДК 336.64 (075.8)
ББК 65.290-2

© Солоджук Т.В., 2013

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ.....	9
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	20
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	35
ТИПОВІ ЗАДАЧІ.....	62
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ...	75
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ.....	90
ОРІЄНТОВНА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ.....	93
НОРМАТИВНА ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА	95

ВСТУП

Сучасний розвиток економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу і використання фінансових ресурсів висуває нові вимоги до управління. На перший план виходять критерії ефективності, гнучкості та якості фінансового менеджменту.

Нестабільне зовнішнє економічне середовище функціонування суб'єктів господарювання, негативні тенденції в економіці України і динаміка внутрішнього середовища примушують підприємства перетворюватись у все складніші системи. Для забезпечення керованості таких систем необхідні нові методи, які б відповідали складності внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємств і дозволяли б успішно працювати в сучасних умовах господарювання. Відповідність нових підходів в управлінні діяльністю підприємства дозволить підвищити ефективність всіх видів менеджменту підприємства, досягти високих темпів виробничого розвитку, закріпити конкурентну позицію на ринку, забезпечити постійний приріст власного капіталу і створити умови для стабільного розвитку підприємства у визначеному його керівниками стратегічному напрямку.

Вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» спрямовано на висвітлення дії механізму, принципів, методів здійснення фінансового управління виробничо-господарською діяльністю підприємства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система економічних відносин, які виникають у процесі формування розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання з метою управління ними.

Вивчення дисципліни базується на фундаментальній підготовці студентів з дисциплін «Гроші і кредит», «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Фінансовий ринок», «Економіка підприємства».

Мета викладання дисципліни «Фінансовий менеджмент» – дати студентам необхідні теоретичні знання в області фінансового менеджменту, фінансування, кредитування, взаєморозрахунків підприємств з іншими підприємствами та з бюджетом, в питаннях ефективного формування та використання оборотних коштів, основних засобів, капіталу, здійснення інвестиційної діяльності, управління фінансовими ризиками та попередження банкрутства, а також привити практичні навички в питаннях аналізу та прогнозування доцільності та ефективності фінансових проектів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» є: вивчення сутності та методологічних основ фінансового менеджменту, управління фінансовими ризиками та застосування інструментів антикризового керування підприємством; набуття навичок управління грошовими потоками,

прибутком, інвестиціями, активами; оволодіння методикою визначення вартості капіталу та з'ясування способів оптимізації його структури.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

1. Знати:

- основні концепції, поняття, методи і підходи, які використовуються в управлінні підприємством;
- види грошових потоків на підприємстві, методи їх оптимізації;
- поняття та основні положення концепції вартості грошей у часі;
- моделі та методи управління витратами підприємства, напрями їх економії та раціоналізації, механізм управління прибутком з врахуванням різних факторів, що впливають на його формування, операційний, фінансовий та інтегральний важіль;
- процеси формування активів на різних стадіях підприємства, завдання і методи управління основними групами активів;
- концепцію вартості капіталу, методи та принципи оцінки вартості капіталу, методи оптимізації його структури;
- поняття та класифікацію фінансових ризиків, критерії величини і ступеня ризику, механізми нейтралізації фінансових ризиків;
- методи фінансового планування, процес здійснення фінансового планування і прогнозування на підприємстві;
- методи прогнозування банкрутства, механізми фінансової стабілізації фінансового стану підприємства.

2. Вміти

- застосовувати на практиці отримані знання;
- визначати доцільність і ефективність фінансових операцій;
- застосовувати моделі управління витратами, розраховувати обсяг беззбиткової діяльності підприємства, вміти розраховувати ефект фінансового важелю;
- проводити оцінку ризикованості і доходу, застосовуючи різні методи розрахунку;
- розраховувати фінансові показники роботи підприємства;
- проводити аналіз фінансової звітності підприємства;
- складати прогнози фінансових ресурсів;
- вміти ефективно керувати фінансовими ресурсами підприємства та своєчасно розраховуватися за всіма зобов'язаннями.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ЄКТС.

**1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для студентів, що навчаються за спеціальністю «Облік і аудит»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту												
Тема 1. Теоретичні, організаційні та інформаційні основи фінансового менеджменту.	7	2				4	6				6	
Тема 2. Методи визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках.	9	2	2			6	8	1	1		6	
Разом за змістовим модулем 1	16	4	2			10	14	1	1		12	
Змістовий модуль 2. Управління об'єктами фінансового менеджменту												
Тема 3. Управління грошовими потоками.	8	2	2			4	11	2	1		8	
Тема 4. Управління прибутком.	10	2	2			6	8	1	1		6	
Тема 5. Управління активами.	10	2	2			6	9	1	1		8	
Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу.	10	2	2			6	8	1			6	
Тема 7. Управління інвестиціями.	10	2	2			6	10				10	
Тема 8. Управління фінансовими ризиками.	8	2	2			4	10				10	
Разом за змістовим модулем 2	56	12	12			32	56	5	3		48	
Змістовий модуль 3. Методичний інструментарій фінансового менеджменту.												
Тема 9. Антикризове фінансове управління на підприємстві.	12	2	2			8	10				10	
Тема 10. Аналіз фінансової звітності.	8					8	8				8	
Тема 11. Внутрішньо фірмове прогнозування і планування.	8	2				6	10				10	
Разом за змістовим модулем 3	28	4	2			22					28	
Усього годин	100	20	16				28	6	4		88	
Модуль 2												
ІНДЗ	8		-	-	8		10				10	
Усього годин	108	20	16		8	64	108	6	4		10	

Тематичний план навчальної дисципліни для студентів, що навчаються за спеціальністю «Економічна кібернетика» і 8.03050801 «Фінанси і кредит»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту												
Тема 1. Теоретичні, організаційні та інформаційні основи фінансового менеджменту.	8	2				6	6				6	
Тема 2. Методи визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках.	8		2			6	8	1			6	
Разом за змістовим модулем 1	16	2	2			12	14	1			12	
Змістовий модуль 2. Управління об'єктами фінансового менеджменту												
Тема 3. Управління грошовими потоками.	8	2	2			4	9	2	1		6	
Тема 4. Управління прибутком.	8	2	2			6	8	1	1		8	
Тема 5. Управління активами.	10	2	2			6	11	2	1		8	
Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу.	12	2	2			8	10	1	1		8	
Тема 7. Управління інвестиціями.	8					8	8				8	
Тема 8. Управління фінансовими ризиками.	10	2	2			6	8				8	
Разом за змістовим модулем 2	56	10	10			38	54	6	4		46	
Змістовий модуль 3. Методичний інструментарій фінансового менеджменту.												
Тема 9. Антикризове фінансове управління на підприємстві.	8					6	9	1			8	
Тема 10. Аналіз фінансової звітності.	6					6	8				8	
Тема 11. Внутрішньо фірмове прогнозування і планування.	6					6	7				6	
Разом за змістовим модулем 3	20					18	24	1			22	
Усього годин	92	12	12			68	92	8	4		80	
Модуль 2												
ІНДЗ	16		-	-	16		16				16	
Усього годин	108	12	12		16	68	108	8	4		16	

Тематичний план навчальної дисципліни для студентів, що навчаються за спеціальністю 7.03050801 «Фінанси і кредит»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту											
Тема 1. Теоретичні, організаційні та інформаційні основи фінансового менеджменту.	8	2	2			4	6				6
Тема 2. Методи визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках.	8	2	2			4	7	1			6
Разом за змістовим модулем 1	16	4	4			8	13	1			12
Змістовий модуль 2. Управління об'єктами фінансового менеджменту											
Тема 3. Управління грошовими потоками.	9	3	2			4	11	2	1		8
Тема 4. Управління прибутком.	9	2	2			4	11	2	1		8
Тема 5. Управління активами.	9	3	2			4	11	1	2		8
Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу.	11	2	2			6	11	1	2		8
Тема 7. Управління інвестиціями.	6	2	2			6	8				8
Тема 8. Управління фінансовими ризиками.	12	2	4			6	7	1			6
Разом за змістовим модулем 2	56	14	12			30	59	7	6		46
Змістовий модуль 3. Методичний інструментарій фінансового менеджменту.											
Тема 9 Антикризове фінансове управління на підприємстві.	10	2	2			6	8				8
Тема 10. Аналіз фінансової звітності.	4					4	8				8
Тема 11. Внутрішньо фірмове прогнозування і планування.	6	2				4	6				6
Разом за змістовим модулем 3	20	4	2			14	22				22
Усього годин	92	22	18			52	94	8	6		80
Модуль 2											
ІНДЗ	16		-	-	16		14				14
Усього годин	108	22	18		16	52	108	8	6		14

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту

Практичне заняття №1

Тема 1. Теоретичні, організаційні та інформаційні основи фінансового менеджменту

1. Суть фінансового менеджменту.
2. Етапи розвитку та становлення даної науки. Характеристика теорій щодо мети фінансового менеджменту на підприємстві
3. Завдання, що вирішуються фінансовим менеджментом. Принципи і функції фінансового менеджменту.
4. Фінансова стратегія при здійсненні фінансового менеджменту на підприємстві.
5. Тактика фінансового менеджменту.
6. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту.
7. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

Ситуаційне завдання

Фірма «TRCі» — найкрупніша компанія з продажу іграшок у США, обсяг продажу становив понад 3,2 млрд. дол. У фірми налічується 325 магазинів у США, Канаді, Великобританії та інших країнах. Ця фірма здійснила революцію в галузі іграшок у США. Вона постійно розширює свою міжнародну діяльність. У наступні 10 років планується будівництво ще 150 магазинів за кордоном.

«TRCі» має базову модель — «формулу» дій, яку вона використовує в США для розширення своєї міжнародної діяльності. Фірма нарощує потужність на рівні 10% на рік. Вона завойовує ринки збуту в нових географічних районах щороку, і в кожній країні будує склад з кількома магазинами, згрупованими поблизу цього складу. Регіональний склад дозволяє фірмі поповнювати запаси своїх магазинів за ніч і зберігати великі обсяги товарів, які закупаються у виробників «за низькими цінами» у «мертвий сезон».

Компанія завжди розміщує свої магазини на головній транспортній магістралі поблизу великого торгового центру. Така політика дає можливість залучити покупців торгового центру та дозволяє уникати високої орендної

платні за розміщення на його території. Кожен магазин являє собою велику, окремо розташовану будівлю зі стелажми типу складських, на яких від підлоги до стелі зберігається понад 18 тис. виробів з візками для відборів товарів, що полегшує процес купівлі. «ТРСі» ніколи не проводить дешевих розпродажів, але пропонує «щоденно низькі ціни», що активізує торгівлю в «мертві сезони». Компанія дотримується помірної рекламної політики. Вона використовує телевізійну рекламу, коли вперше потрапляє на новий ринок, але вельми обмежену друковану рекламу після відкриття магазинів. Маючи 18 тис. виробів у кожному магазині та створивши зручну для покупців процедуру повернення товару, «ТРСі» претендує на те, щоб стати єдиною фірмою з продажу іграшок і супутніх товарів.

У компанії практикується процедура централізованого прийняття рішень. Усі магазини побудовані відповідно до інструкції головного правління фірми і мають ідентичне планування, товари розташовані на стелажах однаково. За допомогою складної системи автоматизованого прогнозування та обліку матеріальних запасів відстежується обсяг продажів по кожному товару і кожному магазину.

Дані про обсяг продажів використовуються в головному правлінні для прогнозування майбутніх продажів і прийнятті рішень щодо вторинних замовлень ходових товарів і зниженні цін на неходові товари.

Таким чином, «ТРСі» могла закуповувати достатню кількість модних товарів, зберігаючи їх на складах, позбавитися товарів, які не мають популярності, і вивільнити стелажі для ходових товарів.

Запитання

1. Якою є політика компанії у сфері розміщення, планування підприємств, маркетингу, закупівлі та адміністративного контролю?
2. Яким чином ця політика допомагає «ТРСі» в реалізації головних завдань і мети фірми?
3. Чи буде ця політика такою ж ефективною Україні, як і в США?
4. Як ви гадаєте, фірма «ТРСі» використала всі можливі принципи менеджменту?

Контрольні запитання

1. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи розвитку дисципліни “фінансовий менеджмент”.
2. Що є предметом “фінансового менеджменту”?

3. У чому полягає суть “теорії портфеля” Г.Марковіца?
4. Охарактеризуйте теорії структури капіталу.
5. Перелічіть та дайте коротку характеристику теоріям дивідендів.
6. Розкрийте сутність теорій “агентських відносин” та “асиметричної інформації”.
7. Назвіть суб’єктів та об’єкти фінансового менеджменту.
8. Перелічіть основні функції фінансового менеджменту та дайте коротку характеристику кожної з них.
9. Назвіть принципи фінансового менеджменту.
10. Перелічіть та охарактеризуйте основні елементи фінансового механізму управління підприємством.
11. За якими ознаками відбувається розподіл організаційних структур фінансового управління підприємством?
12. Поясніть як розподіляються організаційні структури підприємства за ієрархічною, функціональною ознаками?
13. Що таке центр відповідальності (відповідно до концепції Дж. Хігінса)?
14. Які 4 центри відповідальності виділив Дж. Хігінс?
15. Наведіть приклади центрів відповідальності на сучасних підприємствах.
16. Перелічіть основних користувачів фінансової інформації.
17. Хто належить до зовнішніх (внутрішніх) користувачів фінансової інформації?
18. У чому полягає основна відмінність між зовнішньою і внутрішньою інформацією на підприємстві?
19. Залежно від джерела та призначення інформації, що використовується для потреб фінансового управління, її поділяють на 4 блоки. Які?
20. Назвіть основні вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
21. Охарактеризуйте показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формуються із внутрішніх та зовнішніх джерел.

Основна література – 1, 2, 3, 9, 10, 11, 13, 19, 20.

Практичне заняття №2

Тема 2. Методи визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках.

1. Сутність та базові поняття концепції вартості грошей у часі. Причини зменшення вартості грошей.
2. Методи нарахування відсотків: антисипативний та декурсивний.
3. Майбутня вартість грошей: суть та методика розрахунку.

4. Теперішня вартість грошей: суть та методика розрахунку.
5. Сутність і види ануїтету.
6. Розрахунок майбутньої і теперішньої вартості ануїтету, визначення розміру щорічних відрахувань.

Контрольні запитання

1. Як Ви розумієте концепцію вартості грошей у часі?
2. Чому концепція вартості грошей важлива з практичного погляду?
3. Які чинники впливають на зміну вартості грошей у часі?
4. Які методи нарахування відсотків Вам відомі?
5. У чому полягає основна відмінність у методиці нарахування простих і складних відсотків?
6. Дайте визначення майбутньої вартості грошей.
7. Дайте визначення теперішньої вартості грошей. Для чого вона визначається?
8. Який взаємозв'язок між майбутньою та приведеною вартістю грошей?
9. Розкрийте сутність поняття “компаундування”.
10. Розкрийте сутність поняття “дисконтування”.
11. Напишіть формулу коефіцієнта дисконтування (дисконтного множника), що вона означає?
12. Розкрийте сутність ануїтету. Які види ануїтетів Ви знаєте?
13. Як визначається майбутня вартість ануїтету?
14. Як визначається приведена вартість ануїтету?
15. Назвіть приклади безумовного і умовного ануїтету.
16. Як визначити розмір одноразового платежу?
17. Що таке перпетуїтет?
18. Назвіть приклади довічної ренти.
19. Як визначити приведену вартість перпетуїтету?

Основна література – 1, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20.

Практичне заняття №3

Тема 3. Управління грошовими потоками

1. Сутність грошових потоків та класифікація грошових потоків
2. Розрахунок чистого грошового потоку прямим і відносним методом.
3. Етапи управління грошовими потоками.
4. Аналіз грошових потоків.
5. Оптимізація грошових потоків. Сутність і розрахунок фінансового циклу.

Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність грошових потоків?
2. Які основні ознаки грошових потоків?
3. Які господарські операції не можна віднести до грошових потоків підприємства?
4. Як поділяються грошові потоки залежно від видів діяльності.
5. Назвіть види грошових потоків відповідно до ідентифікації розподілу грошових потоків у часі.
6. Охарактеризуйте види грошових потоків за рівнем значущості у фінансово-господарській діяльності.
7. Як поділяються грошові потоки за зміною залишків грошових коштів.
8. Розкрийте сутність чистого грошового потоку.
9. Яким чином відбувається розрахунок чистого грошового потоку прямим і відносним методом.
10. Охарактеризуйте основні етапи управління грошовими потоками.
11. За допомогою яких коефіцієнтів можна провести аналіз грошових потоків на підприємстві? Що показує коефіцієнт достатності чистого грошового потоку?
12. Як розраховується коефіцієнт ліквідності грошового потоку на підприємстві?
13. Розкрийте сутність та напрями оптимізації грошових потоків на підприємстві.
14. За допомогою яких прогнозних фінансових документів планується надходження та витрачання коштів на підприємствах?
15. Які види циклів є на підприємстві?
16. Як розраховується і в яких одиницях вимірюється тривалість фінансового циклу на підприємстві?

Основна література – 1, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20.

Практичне заняття №4

Тема 4. Управління прибутком

1. Прибуток як об'єкт фінансового менеджменту. Особливості управління прибутком підприємства.
2. Управління доходами підприємств і організацій.
3. Види витрат підприємства та порядок управління ними. Склад і структура витрат від операційної діяльності.
4. Операційний аналіз на підприємстві та методика його виконання.
5. Леверидж (важіль) як модель управління формуванням фінансових результатів.
6. Управління використанням прибутку.
7. Цінова еластичність та її вплив на прибуток підприємства.

8. Управління використанням прибутку підприємства.
9. Формування ефективної дивідендної політики на підприємстві.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення прибутку.
2. У чому полягає особливість прибутку як об'єкта фінансового менеджменту?
3. За якими ознаками класифікується прибуток?
4. Яка основна мета управління прибутком на підприємстві?
5. Назвіть основні завдання управління прибутком на підприємстві.
6. Назвіть внутрішні фактори, що впливають на прибуток підприємства.
7. Що належить до зовнішніх факторів, які впливають на прибуток підприємства. Чи може підприємство регулювати вплив цих факторів на прибуток?
8. Дайте визначення доходів?
9. Які доходи належать до операційної, інвестиційної, фінансової діяльності?
10. дайте визначення витрат.
11. За якими ознаками і на які види поділяються витрати підприємства.
12. Як ще називають операційний аналіз?
13. Взаємозв'язок яких трьох складових досліджується у процесі здійснення операційного аналізу?
14. Що показує операційний важіль.
15. Як розрахувати ефект операційного левериджу (важеля)?
16. На скільки відсотків зміниться прибуток при зміні виручки на 1%, якщо ефект операційного левериджу дорівнює 0,5?
17. Які ще види важелів Ви знаєте. Розкрийте їх сутність.
18. Як розраховується обсяг беззбиткового виробництва?
19. Що таке межа рентабельності.
20. Як розрахувати запас фінансової міцності? Розкрийте економічний зміст цього показника.
21. Що таке дивідендна політика?
22. Назвіть типи дивідендної політики на підприємстві.
23. Існує 4 групи факторів, які необхідно враховувати при формуванні дивідендної політики підприємства. Які?

Рекомендована література

Основна література – 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 19, 20.

Додаткова література

1. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями: Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська

книга», 2004. – 232 с.

2. Береговська Т.З. Методологічні аспекти аналізу розподілу доходу підприємства // Регіональна економіка. – 1999. – №4. – С. 197-205.
3. Вдосконалення формування і використання прибутку підприємства. /В.І. Булонська, О.І. Вужицька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008р. №18. С. 122 – 128.
4. Осецький В. Методичні підходи до реалізації інноваційного потенціалу підприємств // Підприємництво, господарство і право. - 2002. - №3. С. 114-117.
5. Фінанси підприємств. Підручник /За ред. Поддєрьогіна А.М. –К.:КНЕУ, 2000.
6. Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. –Дніпропетровськ: ООО «Баланс-клуб»,2000.
7. Холт Р.Н. Основы финансового менеджмента. Пер. с англ.-М.6 Дело 1993.
8. Хорн, Вахович. Основы финансового менеджмента. Пер.с англ. Изд. Дом «Вільямс», М.: СПб, К, 2003.
9. Паєнтко Т.В. Мінімізація податкових платежів та її наслідки для держави.// Фінанси України – 2010 - №3. – С. 44 – 52.

Практичне заняття №5

Тема 5. Управління активами

1. Економічна суть активів та їх місце в забезпеченні ефективного функціонування підприємства.

2. Класифікація активів залежно від об'єкта управління, характеру володіння активами, характеру обслуговування, характеру фінансових джерел формування активів.

3. Формування активів на різних стадіях життєвого циклу підприємства: мета, завдання і порядок здійснення.

4. Управління оборотними активами в системі фінансового менеджменту:

- управління грошовими активами;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління виробничими запасами.

5. Політика управління необоротними активами: мета і особливості реалізації.

6. Методи оцінки сукупних активів та їх різновиди.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняття “активи підприємства”.
2. Дайте перелік різних видів активів за різними класифікаційними ознаками.
3. Яка основна мета формування активів підприємства?

4. Які завдання потрібно виконати фінансовому менеджеру при управлінні оборотними активами підприємства?
5. Які переваги і недоліки оборотних активів у порівнянні з основними засобами?
6. Які переваги і недоліки основних засобів у порівнянні з оборотними?
7. Як визначити оптимальний розмір замовлення (модель Уілсона)?
8. Як визначається момент повторного замовлення?
9. Як визначається оптимальний розмір залишку грошових коштів у моделі Баумоля?
10. Розкрийте алгоритм моделі Міллера-Орра.
11. У чому полягає сутність процесу управління дебіторською заборгованістю?
12. Назвіть та охарактеризуйте основні форми рефінансування дебіторської заборгованості.
13. Які методи використовуються для розрахунку потреби в основних засобах?
14. Як визначити потребу підприємства в основних засобах?
15. Необхідність і значення оцінки вартості сукупних активів підприємства в ринковій економіці.
16. Назвіть методи оцінки сукупних активів та їх різновиди.
17. Розкрийте алгоритм оцінки цілісного майнового комплексу на основі чистого грошового потоку.
18. Як здійснюється оцінка майнового потенціалу підприємства за допомогою показника гудвілу?

Основна література – 1, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 19, 20.

Додаткова література –

1. Холт Р.Н. Основы финансового менеджмента. Пер. с англ.-М.6 Дело 1993.
2. Хорн, Вахович. Основы финансового менеджмента. Пер.с англ. Изд. Дом «Вільямс», М.: СПб, К, 2003.

Практичне заняття №6

Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу

1. Сутність капіталу підприємства.
2. Класифікація капіталу підприємства за різними ознаками.
3. Управління власним капіталом.
4. Управління позичковим капіталом підприємства.
5. Вартість та структура капіталу. Фінансовий леверидж.

Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність поняття “капітал підприємства”.

2. Як класифікується капітал підприємства за належністю підприємству?
3. Як класифікується капітал підприємства за джерелами формування?
4. Як класифікується капітал підприємства за формою власності?
5. Як класифікується капітал підприємства за організаційно-правовою формою залучення капіталу, за формою перебування в процесі кругообороту?
6. Як класифікується капітал підприємства за характером та цілями використання, залежно від об'єкта інвестування ?
7. Що є основною метою формування капіталу підприємства?
8. На основі яких принципів відбувається формування капіталу підприємства?
9. Назвіть етапи формування власного капіталу підприємства.
10. Перерахуйте основні складові елементи власного капіталу підприємства.
11. Які складові зобов'язань Ви знаєте?
12. Дайте визначення вартості капіталу підприємства.
13. Що таке середньозважена вартість капіталу. Який економічний зміст цього показника?
14. Як розраховується показник середньозваженої вартості капіталу?
15. Дайте визначення поняття “фінансовий леверидж”.
16. Для чого розраховується показник ефекту фінансового левериджу?
17. При якому значенні показника ефекту фінансового левериджу (найбільшому чи найменшому) структура капіталу підприємства буде оптимальною?

Основна література – 1, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20.

Додаткова література:

1. Пойда-Носик Н.Н., Петришинець Л.В. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки // Фінанси України – 2010. - №6. - С. 117 – 123.

2. Пойда-Носик Н.Н., Петришинець Л.В. Оцінка ефективності й оптимізація структури капіталу в системі фінансової безпеки підприємства.// Фінанси України. – 2010. - №6. – С. 99-107.

Практичне заняття №7

Тема7. Управління інвестиціями

1. Сутність інвестиційної діяльності, класифікація інвестиційних ресурсів підприємства.

2. Методи оцінки доцільності капіталовкладень.

3. Формування ефективного портфелю фінансових інструментів.

Модель Г. Марковіца.

4. Фондовий індекс як орієнтир фінансової діяльності підприємства.

5. Сутність та призначення «Моделі оцінки капітальних активів».

Практичне заняття №8

Тема 8. Управління фінансовими ризиками

1. Фінансовий ризик як економічна категорія.

2. Класифікація ризиків і їх характеристика за видами, об'єктами, комплексністю, місцем виникнення, фінансовими наслідками, рівнем передбачуваності і можливістю запобігання.

3. Критерії величини і міри (ступеня) ризику. Оцінка ризикованості і доходу. Середньоквадратичне відхилення як міра ризику. Коефіцієнт варіації співвідношення ризику і доходу.

4. Управління фінансовими ризиками в системі фінансового менеджменту. Принципи управління ризиками.

5. Політика управління фінансовими ризиками: суть і порядок реалізації. Нейтралізація фінансових ризиків: уникнення ризику, страхування, диверсифікація та хеджування ризиків.

Контрольні запитання

1. *Що таке ризик?*
2. *Які види ризиків Ви знаєте?*
3. *Як класифікують ризики за об'єктами?*
4. *Які види ризиків ви можете назвати відповідно до місця їх виникнення?*
5. *Які ризики бувають за рівнем передбачуваності?*
6. *Що таке фінансовий ризик?*
7. *Назвіть основні види фінансових ризиків підприємства.*
8. *Що таке ризик-менеджмент?*
9. *Назвіть завдання які постають у процесі управління ризиками.*
10. *Які чинники впливають на рівень фінансових ризиків?*
11. *Яка формула розрахунку середньоквадратичного відхилення?*
12. *Як розраховується коефіцієнт варіації співвідношення ризику і доходу?*
13. *Охарактеризуйте розрахунково-аналітичні методи оцінки ризиків: аналіз чутливості, аналіз сценаріїв, аналіз імітаційного моделювання Монте-Карло.*
14. *назвіть методи нейтралізації ризиків на підприємстві?*
15. *Що таке диверсифікація ризиків?*
16. *Яким чином можна диверсифікувати ризики на підприємстві?*
17. *Як можна знизити імовірність ризику за допомогою лімітування та хеджування?*

Основна література – 1, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20.

Додаткова література

1. Лапушта М.Г. Риски в предпринимательской деятельности. –М.: «ИНФРА-М», 1998.
2. Рэдхед К., Хьюс С. Управление финансовыми рисками. /Пер. с англ. –М.: «ИНФРА-М», 1996.

Практичне заняття №9

Тема 8. Антикризове фінансове управління на підприємстві

1. Поняття та фінансова оцінка банкрутства.
2. Методика прогнозування банкрутства підприємства.
3. Використання формалізованих і неформалізованих критеріїв оцінки імовірності банкрутства. Прогнозування кредитоспроможності підприємства і модель Е. Альтмана.
4. Механізми фінансової стабілізації підприємства.
5. Суть та завдання управління фінансовою санацією. Форми санації. Модель санації підприємства.

Контрольні запитання

1. *Які фактори можуть сприяти виникненню кризових явищ на підприємстві?*
2. *Які функції покладено на інститут банкрутства?*
3. *Назвіть основні підходи до прогнозування фінансового стану.*
4. *У чому полягає особливість використання формалізованих критеріїв оцінки банкрутства?*
5. *Які види банкрутства Ви знаєте?*
6. *Що таке санація? Який порядок проведення санації?*
7. *Назвіть методи запобігання банкрутству підприємства.*

Основна література – 1, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20.

Додаткова література:

1. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств. Навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 2000.
2. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" в редакції Закону від 16.10.2011 р.
3. Наказ Міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. № 10 «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховання банкрутства чи доведення до банкрутства».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час, і є невід'ємною складовою процесу вивчення дисципліни. Її метою є набуття навичок щодо вирішення конкретних практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни включає в себе наступні її види:

- підготовка до аудиторних занять;
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- опрацювання нормативно-правових документів;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом;
- написання рефератів
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до контрольних робіт, іспиту.
- написання рефератів.

Перелік завдань до виконання самостійної роботи поданий у таблиці

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заоч.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту			
1	<p>Теоретичні, організаційні та інформаційні основи фінансового менеджменту.</p> <p><i>Опрацювати лекційний матеріал. Додатково опрацювати та законспектувати питання щодо:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - системи показників зовнішньої та внутрішньої інформації фінансового менеджменту; - вимог до інформації, яка використовується в управлінні фінансовою діяльністю. <p><i>Написання реферату за однією з нижчезазначених тем:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичний аспект становлення і розвитку фінансового менеджменту 2. Фінансовий менеджмент як складовий елемент системи управління діяльністю 3. Особливості фінансового менеджменту в малому бізнесі. 4. Форми державного регулювання фінансової діяльності підприємства. 5. Фінансова політика підприємства та її інструменти. 6. Види організації фінансової структури підприємства та їх характеристика. 	4	6

	<p>7. Роль фінансового менеджера у розробці стратегії і тактики розвитку підприємства.</p> <p>8. Інформаційна база фінансового менеджменту як першооснова ефективного управління.</p> <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p>		
2	<p>Методи визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках.</p> <p><i>Повторити матеріал стосовно:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - концепції вартості грошей у часі; - видів відсотків; - компаундування і дисконтування; - інвестування коштів в основні види цінних паперів. <p><i>Опрацювати лекційний матеріал.</i></p>	4	6
Змістовий модуль 2. Управління об'єктами фінансового менеджменту			
3	<p>Управління грошовими потоками.</p> <p><i>Опрацювання лекційного матеріалу.</i></p> <p><i>Опрацювання П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» в поточній редакції на 01.01.2013 р.</i></p> <p><i>Опрацювання питань щодо:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - методів оптимізації грошових потоків; - планування надходження і витрачання грошових коштів. <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p>	4	6
4	<p>Управління прибутком.</p> <p><i>Опрацювати лекційний матеріал. Додатково опрацювати та законспектувати питання щодо:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - видів доходів та їх характеристики; - змісту і механізму формування цінової політики підприємства; - віднесення різних видів витрат на собівартість виготовленої продукції та на витрати підприємства (опрацювання ст. 135 – 143 Розділу III «Податок на прибуток підприємств» Податкового кодексу України) <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p> <p><i>Написання реферату за однією з нижчезазначених тем:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання політики управління формуванням операційного прибутку підприємства. 2. Обсяг беззбиткової діяльності: сфера застосування та методи визначення. 3. Операційний важіль: поняття, механізм дії, сфера застосування. 4. Управління розподілом прибутку на підприємствах різних форм власності. 5. Сутність та види дивідендної політики підприємства. 	4	8
5	<p>Управління активами.</p> <p><i>Опрацювати лекційний матеріал. Додатково опрацювати</i></p>	4	6

	<p><i>та законспектувати питання щодо:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - мети, завдань та порядку здійснення формування активів на різних стадіях життєвого циклу підприємства; <p><i>Повторити матеріал стосовно:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - методики розрахунку тривалості виробничого і фінансового циклів оборотних активів та їх взаємозв'язку. <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p> <p><i>Написання реферату за однією з нижчезазначених тем:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оптимізація співвідношення основного і оборотного капіталу. 2. Лізинг як форма формування необоротних активів підприємства. 3. Платіжна дисципліна та її вплив на фінансову стійкість підприємства. 4. Особливості політики формування активів підприємства в залежності від галузі та масштабів діяльності. 		
6	<p>Вартість та оптимізація структури капіталу.</p> <p><i>Опрацювати лекційний матеріал. Додатково опрацювати та законспектувати питання щодо:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - зовнішніх і внутрішніх джерел формування власного капіталу. - політики формування власних фінансових ресурсів і етапів її здійснення. - дивідендної та емісійної політики підприємства. <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p> <p><i>Написання реферату за однією з нижчезазначених тем:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив видів діяльності на структуру капіталу підприємства. 2. Оцінка факторів впливу на співвідношення власного і залученого капіталу підприємства. 3. Факторинг як джерело фінансування підприємства. 4. Дивідендна політика як складова управління капіталом. 5. Використання ціни капіталу в оцінці вартості підприємства. 6. Фінансовий важіль (леверидж) як метод управління прибутком. 	6	6
7	<p>Управління інвестиціями</p> <p><i>Повтор раніше вивченого матеріалу з дисциплін «інвестування» та «інвестиційний аналіз».</i></p> <p><i>Підготовка до контролю залишкових знань по темі.</i></p>		8

8	<p>Управління фінансовими ризиками. <i>Опрацювати лекційний матеріал. Додатково опрацювати та законспектувати питання стосовно:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - класифікації ризиків і їх характеристики за видами, об'єктами, комплексністю, місцем виникнення, фінансовими наслідками, рівнем передбачуваності і можливістю запобігання; - розрахунково-аналітичних методів оцінки ризиків: аналізу чутливості, аналізу сценаріїв, аналізу імітаційного моделювання Монте-Карло. <p><i>Написання реферату за однією з нижчезазначених тем:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансові інструменти - як спосіб нейтралізації фінансових ризиків. 2. Внутрішній механізм нейтралізації фінансових ризиків у вітчизняній практиці. 	6	6
Змістовий модуль 3. Методичний інструментарій фінансового менеджменту			
9	<p>Антикризове фінансове управління на підприємстві. <i>Опрацювати питання на основі раніше вивченого матеріалу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - механізми фінансової стабілізації підприємства. суть та завдання управління фінансовою санацією. - форми санації. модель санації підприємства. - внутрішній механізм фінансової стабілізації. - управління залученням зовнішніх фінансових джерел. - організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємства. розробка програми фінансового оздоровлення підприємства. <p><i>Підготовка до виконання тестових завдань за даною темою.</i></p>	6	6
10	<p>Аналіз фінансової звітності. <i>Підготовка до виконання індивідуальної контрольної роботи.</i></p>	4	6
11	<p>Внутрішньофірмове прогнозування і планування <i>Опрацювання лекційного матеріалу.</i></p>	4	6
	Разом	52	70

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання включає в себе опрацювання науково-методичної літератури, підбір матеріалу, вибір цифрових даних, аналіз форм фінансової звітності з метою виявлення позитивних чи негативних тенденцій у діяльності підприємства, формування висновків та подання рекомендацій. На виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачено 16 годин самостійної роботи.

Індивідуальні завдання можуть виконуватися в одній з двох форм, яка

визначається викладачем.

1. Підготовка доповіді реферативного типу на 10 – 15 сторінок. Типовий перелік тем доповідей поданий у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

10 семестр	Зміст індивідуального навчально-дослідного завдання
1	Історичний аспект становлення і розвитку фінансового менеджменту
2	Місце фінансового менеджменту в ринкових перетвореннях національної економіки
3	Підприємство як об'єкт фінансового менеджменту.
4	Фінансовий менеджмент як складовий елемент системи управління діяльністю підприємства.
5	Особливості фінансового менеджменту в малому бізнесі.
6	Форми державного регулювання фінансової діяльності підприємства.
7	Фінансова політика підприємства та її інструменти.
8	Види організації фінансової структури підприємства та їх характеристика.
9	Роль фінансового менеджера у розробці стратегії і тактики розвитку підприємства.
10	Інформаційна база фінансового менеджменту як першооснова ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства.
11	Вартість грошей в часі як методичний інструментарій фінансового менеджменту.
12	Ринок капіталу та його характеристика на сучасному етапі.
13	Особливості політики формування активів підприємства в залежності від галузі та масштабів діяльності.
14	Платіжна дисципліна та її вплив на фінансову стійкість підприємства.
15	Лізинг як форма формування необоротних активів підприємства.
16	Оптимізація співвідношення основного і оборотного капіталу.
17	Вплив видів діяльності на структуру капіталу підприємства.
18	Оцінка факторів впливу на співвідношення власного і залученого капіталу підприємства.
19	Факторинг як джерело фінансування підприємства.
20	Способи формування власних фінансових ресурсів підприємств різних організаційно-правових форм.
21	Емісійна політика: суть та етапи здійснення.
22	Дивідендна політика як складова управління капіталом.
23	Використання ціни капіталу в оцінці вартості підприємства.
24	Фінансовий важіль (леверидж) як метод управління прибутком.
25	Використання операційного важеля (левериджу) в максимізації прибутку підприємства.
26	Інвестиційний ринок і його характеристика.
27	Суть та методи франчайзингу

28	Маржинальний дохід у системі фінансового управління підприємством у вітчизняній та закордонній практиці.
29	Грошові потоки підприємства та методи визначення їх обсягу.
30	Якісний і кількісний рівень оцінки ділової активності підприємства.
31	Внутрішній механізм нейтралізації фінансових ризиків у вітчизняній практиці.
32	Фінансові інструменти - як спосіб нейтралізації фінансових ризиків.
33	Оцінка складу і структури фінансової звітності.
34	Аналіз банкрутства підприємства.
35	Фінансовий аналіз за методикою "Дюпона": зміст і характеристика.
36	Форми санації підприємства та їх ефективність.
37	Умови фінансування санації підприємства.
38	Форми санації підприємства та їх ефективність.

2. у формі індивідуальної контрольної роботи (ІКР) з даного курсу (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2

Семестр	Зміст індивідуальної роботи
10	Скласти Звіт про рух грошових коштів підприємства використовуючи непрямий метод (на основі даних Форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати») Проаналізувати ефективність управління грошовими потоками на підприємстві.
10	На основі даних Балансу та Звіту про фінансові результати підприємства за два роки провести оцінку його фінансового стану за допомогою фінансових коефіцієнтів. Подати аналітичну записку, в якій: 1. охарактеризувати фінансовий стан підприємства; 2. подати пропозиції щодо його покращення.

Робота не обмежена в обсязі, але в цілому вона може бути викладена на 10-12 сторінках з написанням змісту та обов'язково списку використаної літератури з посиланнями на неї за текстом.

Мета роботи формулюється у вигляді очікуваних результатів, які являють собою внесок у практику теми, що розглядається. Тематика контрольних робіт має як теоретичну, так і практичну спрямованість, задачі, запропоновані для розв'язання, охоплюють широке коло проблем, пов'язаних з функціонуванням

підприємств.

Індивідуальне завдання має бути представлене на перевірку за 2 тижні до закінчення семестру (для студентів заочної форми навчання – у перший день наступного заїзду на заліково-екзаменаційній сесії) та захищена.

Оцінювання роботи виконується за бальною системою.

Розрахункова робота «Складання Звіту про рух грошових коштів»

Завдання:

Скласти Звіт про рух грошових коштів підприємства використовуючи непрямий метод (на основі даних Форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати»)

Проаналізувати ефективність управління грошовими потоками на підприємстві.

Методичні вказівки до виконання індивідуальної контрольної роботи

Звіт про рух грошових коштів (форма №3) відображає надходження та виплату грошових коштів та їх еквівалентів за звітний період. Порядок складання звіту встановлений П(С)БО 4. Ця форма подається лише у складі річної фінансової звітності. Суб'єкти малого підприємництва Звіт про рух грошових коштів не складають.

До складу грошових коштів та їх еквівалентів належать готівкові та безготівкові грошові кошти та їх еквіваленти, що відображаються на рахунках:

- 30 «Каса»;
- 31 «Рахунки в банках»;
- 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»;
- 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»;
- 351 «Еквіваленти грошових коштів».

Відповідно до П(С)БО 4, еквіваленти грошових коштів – це різновид фінансових інвестицій, що відображаються на рахунку 35 «Короткострокові фінансові інвестиції», які можуть бути вільно конвертовані в грошові кошти та які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. В Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку “Звіти про рух грошових коштів” часовим критерієм еквівалента грошових коштів пропонується вважати тримісячний

строк погашення із дати придбання фінансової інвестиції або інший менш тривалий строк. Прикладом еквівалентів грошових коштів можуть бути казначейські векселі та депозитні сертифікати з терміном погашення до 3 місяців.

Заповнювати форму №3 можна після того, як складені форми №1 та №2 Баланс і Звіт про фінансові результати. Це пов'язано із тим, що для її складання необхідні показники із перших двох форм звітності.

Якщо звіт складений правильно, то в результаті повинна вийти сума показників 230 і 240 Балансу на кінець року (гр. 4).

Труднощі складання форми №3 полягають у тому, що зміну грошових коштів слід розглядати для кожного виду діяльності окремо в різних розділах.

У першому розділі відображається зміна грошових коштів у результаті операційної діяльності підприємства. До операційної належить основна діяльність (та, заради якої створене підприємство і яка є основним джерелом одержання прибутку цього підприємства), а також інші види діяльності, які не можна віднести до інвестиційної та фінансової, наприклад:

- надходження грошових коштів від покупців (замовників) за реалізовані товари, роботи, послуги або як передоплата;
- перерахування грошових коштів постачальникам (підрядчикам);
- виплата заробітної плати адміністративно-управлінському та виробничому персоналу підприємства;
- надходження грошових коштів або їх перерахування за майно, що знаходиться в операційній оренді тощо.

Перший розділ складається із застосуванням непрямого методу. Сутність його полягає у тому, що із форми №2 береться показник бухгалтерського прибутку або збитку підприємства до оподаткування, потім він коригується на негрошові операції звітного періоду. У результат одержуємо зміну грошових коштів від операційної діяльності.

Другий розділ призначений для визначення зміни грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності. До неї відносять наступні господарські операції:

- операції з придбання та реалізації основних засобів та інших необоротних активів, нематеріальних активів, незавершеного будівництва, довгострокових фінансових інвестицій (а саме акцій інших підприємств, довгострокових векселів);
- отримання відсотків і дивідендів від фінансових інвестицій.

У третьому розділі відображається рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності. До фінансової належить діяльність, що призводить до зміни складу та структури власного і позикового капіталу підприємства.

Так, до фінансової діяльності належать операції стосовно випуску акцій акціонерним товариством, отримання і погашення кредитів, виплати дивідендів учасникам підприємства.

Віднесення руху коштів до відповідного виду діяльності залежить, в першу чергу, від характеру господарської діяльності підприємства. Наприклад, інвестиції в цінні папери звичайно є інвестиційною діяльністю підприємства, але є основною (операційною) діяльністю інвестиційної компанії. Якщо одна операція включає суми коштів від декількох видів діяльності, ці суми необхідно розподіляти між відповідними видами діяльності. Наприклад, погашення основної суми богу підприємство відображає у складі фінансової діяльності, а виплату відсотків – у складі операційної діяльності.

Відповідно до П(с)БО 4 у Звіті не відображаються так звані внутрішні обороти у складі грошових коштів. Так, у ньому не відображаються господарські операції із здавання готівки підприємства з каси та зарахування її на поточний банківський рахунок, отримання готівки з поточного рахунка та оприбуткування її в касі підприємства., розміщення вільних грошових коштів на депозитних рахунках за договором банківського рахунка на умовах повернення вкладу на першу вимогу, перерахування грошових коштів з акредитивного рахунка на поточний і навпаки, переказу грошових коштів на корпоративні банківські картки, перерахування грошових коштів з поточного рахунка головного підприємства на поточний рахунок його філії і навпаки. Крім того, як внутрішній оборот розглядається й інвестування вільних грошових коштів в еквіваленти грошових коштів.

У Звіті про рух грошових коштів також не відображаються не грошові операції: отримання активів шляхом фінансової оренди, придбання активів шляхом емісії акцій, бартерні операції. Однак заповнюючи рядки зміни оборотних активів і поточних зобов'язань, доводиться враховувати і залишки на рахунках, що утворилися в результаті бартерних операцій, що здійснюються у рамках операційної діяльності.

Надходження і витрати грошових коштів відображаються окремо в різних графах. Від'ємні показники наводяться в дужках.

Порядок складання Звіту про рух грошових коштів відображено в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Рядок 010, графа 3	Форма №2, рядок 170, графа 3
Рядок 010, графа 4	Форма №2, рядок 175, графа 3
Рядок 020, графа 3	Форма №2, рядок 260, графа 3
Рядок 060, графа 3	Форма №2, рядок 140, графа 3 плюс Форма №5, рядок 633
Рядок 070, графа 3	Форма №3, різниця між сумою рядків 010 - 060, графа 3 і сумою рядків 030 - 050, графа 4
Рядок 070, графа 4	Форма №3, різниця між сумою рядків 010, 030 - 050, графа 4 і сумою рядків 020 - 060, графа 3
Рядок 090, графа 3	Форма №1, рядок 270, графа 3 мінус графа 4 мінус сума зменшення витрат майбутніх періодів внаслідок їх включення до складу групи вибуття
Рядок 090, графа 4	Форма №1, рядок 270, графа 4 мінус графа 3 плюс сума зменшення витрат майбутніх періодів внаслідок їх включення до складу групи вибуття
Рядок 110, графа 3	Форма №1, рядок 630, графа 4 мінус графа 3 плюс сума зменшення доходів майбутніх періодів унаслідок їх включення до складу групи вибуття (без врахування змін доходів майбутніх періодів унаслідок їх утворення від операцій з коштами цільового фінансування, наступного їх визнання доходами поточного періоду, повернення коштів цільового фінансування тощо)
Рядок 110, графа 4	Форма №1, рядок 630, графа 3 мінус графа 4 мінус сума зменшення доходів майбутніх періодів унаслідок їх включення до складу групи вибуття (без врахування змін доходів майбутніх періодів унаслідок їх утворення від операцій з коштами цільового фінансування, наступного їх визнання доходами поточного періоду, повернення коштів цільового фінансування тощо)
Рядок 120, графа 3	Форма №3, різниця між сумою рядків 070 - 110, графа 3 і сумою рядків 080 - 110, графа 4
Рядок 120, графа 4	Форма №3, різниця між сумою рядків 070 - 110, графа 4 і сумою рядків 080 - 110, графа 3
Рядок 150, графа 3	Форма №3, рядок 120, графа 3 мінус рядки 130, 140, графа 4
Рядок 150, графа 4	Форма №3, рядок 120, графа 4 плюс рядки 130, 140, графа 4 або сума рядків 130 і 140, графа 4 мінус рядок 120, графа 3

Рядок 170, графа 3	Форма №3, рядок 150, графа 3, плюс рядок 160, графа 3 або рядок 150, графа 3 мінус рядок 160, графа 4
Рядок 170, графа 4	Форма №3, рядок 150, графа 4 плюс рядок 160, графа 4 або рядок 150, графа 4 мінус рядок 160, графа 3
Рядок 280, графа 3	Форма №3, сума рядків 180 - 230, графа 3, мінус сума рядків 240 - 270, графа 4
Рядок 280, графа 4	Форма №3, сума рядків 240 - 270, графа 4, мінус сума рядків 180 - 230, графа 3
Рядок 300, графа 3	Форма №3, рядок 280, графа 3 плюс рядок 290, графа 3 або рядок 280, графа 3 мінус рядок 290, графа 4
Рядок 300, графа 4	Форма №3, рядок 280, графа 4 плюс рядок 290, графа 4 або рядок 280, графа 4 мінус рядок 290, графа 3
Рядок 370, графа 3	Форма №3, сума рядків 310 - 330, графа 3 мінус сума рядків 340 - 360, графа 4
Рядок 370, графа 4	Форма №3, сума рядків 340 - 360, графа 4 мінус сума рядків 310 - 330, графа 3
Рядок 390, графа 3	Форма №3, рядок 370, графа 3, плюс рядок 380, графа 3 або рядок 370, графа 3 мінус рядок 380, графа 4
Рядок 390, графа 4	Форма №3, рядок 370, графа 4 плюс рядок 380, графа 4 або рядок 370, графа 4 мінус рядок 380, графа 3
Рядок 400, графа 3	Форма №3, сума рядків 170, 300, 390, графа 3 або рядок 170, графа 3 плюс рядок 300, графа 3 мінус рядок 390 графа 4 або рядок 170, графа 3 мінус рядки 300 і 390, графа 4 або рядок 170, графа 3 мінус рядок 300, графа 4 плюс рядок 390, графа 4
Рядок 400, графа 4	Форма №3, сума рядків 170, 300, 390, графа 4 або рядок 170, графа 4 плюс рядок 300, графа 4 мінус рядок 390, графа 3 або рядок 170, графа 4 мінус рядки 300 і 390, графа 3 або рядок 170, графа 4 мінус рядок 300, графа 3 плюс рядок 390, графа 4
Рядок 410, графа 3	Форма №1, сума рядків 230, 240, графа 3
Рядок 420, графа 3	Форма №3, рядок 040, графа 4
Рядок 420, графа 4	Форма №3, рядок 040, графа 3
Рядок 430, графа 3	Форма №1, сума рядків 230, 240, графа 4
Рядок 430, графа 3	Форма №3, сума рядків 400, 410, 420, графа 3
Рядок 430, графа 3	Форма №3, сума рядків 400, 410, графа 3 мінус рядок 420, графа 4

Рядок 430, графа 3	Форма №3, сума рядків 410, 420, графа 3 мінус рядок 400, графа 4
Рядок 430, графа 3	Форма №3, рядок 410, графа 3 мінус сума рядків 400, 420, графа 4

Розрахункова робота «Оцінка фінансового стану підприємства»

Завдання:

1. За даними фінансової звітності (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати») розрахувати фінансові коефіцієнти.
2. Результати розрахунків занести в таблицю 4.4.
3. Порівняти їх з нормативними значеннями.
4. Проаналізувати фінансовий стан підприємства.
5. Скласти аналітичну записку; запропонувати заходи щодо покращення фінансового становища підприємства.

Додаткова література:

1. Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26.01.2001 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [Електронний ресурс] : сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control>
2. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.

Розрахунок фінансових коефіцієнтів. Варіант _____

Фінансовий показник (коефіцієнт)	Формула для розрахунку	Нормативне значення	Розрахункове значення фінансового показника		
			На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт фінансової незалежності «автономії»	Джерела власних коштів / Підсумок балансу	$\geq 0,5$			
2. Коефіцієнт фінансової стабільності	Джерела власних коштів / Позикові кошти	>1			
3. Фінансовий ліверидж	Довгострокові зобов'язання / Джерела власних коштів	Незначне збільшення			
4. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	(Джерела власних коштів – Необоротні активи) / Сума обігових коштів	$> 0,1$			
5. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	Обігові кошти / Короткотермінові зобов'язання	> 1			
6. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Обігові кошти – Запаси) / Короткотермінові зобов'язання	$> 0,7$			

1	2	3	4	5	6
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції / Короткотермінові зобов'язання	$\geq 0,2$			
8. Коефіцієнт оборотності активів	Чиста виручка від реалізації продукції / Середня вартість активів	Збільшення			
9. Середня тривалість одного обороту активів	Кількість календарних днів звітного періоду / Коефіцієнт оборотності активів	Зменшення			
10. Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / Середня вартість запасів	Збільшення			
11. Середня тривалість одного обороту запасів	Кількість календарних днів звітного періоду / Коефіцієнт оборотності запасів	Зменшення			
12. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації продукції / Середня сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	Збільшення			
13. Середній період погашення дебіторської заборгованості	Кількість календарних днів звітного періоду / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	Зменшення			

1	2	3	4	5	6
14. Середній період погашення кредиторської заборгованості	Кількість календарних днів звітного періоду * Середня сума кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги / Чиста виручка від реалізації продукції	Залежить від попереднього показника			
15. Рівень рентабельності продажу продукції	Чистий прибуток / Чиста виручка від реалізації продукції	Збільшення			
16. Рівень рентабельності активів	Чистий прибуток / Середня вартість власного активів	Збільшення			
17. Рівень рентабельності капіталу	Чистий прибуток / Середня вартість капіталу	Збільшення			
18. Рівень рентабельності продукції	Чистий прибуток / Собівартість продукції	Збільшення			

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Теоретичні основи фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту

1. Фінансовий менеджмент - це:

- а) форма управління процесами фінансування підприємницької діяльності та грошовим оборотом;
- б) механізм управління рухом фінансових ресурсів;
- в) система фінансових методів та прийомів для здійснення управління грошовим оборотом підприємства;
- г) система принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів і організацією обороту грошових коштів підприємства.

2. Матеріальною основою фінансового менеджменту є

- а) фінансові ресурси;
- б) фінансові потреби;
- в) обертання обігових коштів;
- г) реальний грошовий обіг;
- д) фінансова діяльність підприємства

3. Яке визначення головної мети фінансового менеджменту вважається найточнішим?

- а) Оптимізація грошового обороту підприємства;
- б) Забезпечення максимізації добробуту власників підприємства;
- в) Мінімізація ризиків;
- г) Максимізація ринкової вартості підприємства;
- д) Максимізація прибутку підприємства

4. До позикового капіталу належить

- а) статутний капітал;
- б) резервний капітал;
- в) невиробничі витрати;
- г) поточна кредиторська заборгованість
- д) всі попередні відповіді невірні.

5. Одне з головних завдань фінансового менеджменту полягає в:

- а) забезпеченні максимального прибутку при допустимому рівні фінансових ризиків;
- б) отриманні прибутку вище середньогалузевого його рівня;
- в) забезпеченні максимального рівня дивідендних виплат;
- г) отриманні прибутку.

6. Виберіть основні елементи системи фінансового менеджменту:

- а) організаційна та інформаційна системи;
- б) системи і методи фінансового аналізу;
- в) системи і методи фінансового планування і контролю;
- г) всі відповіді правильні

7. Ієрархічна будова центрів управління підприємством передбачає:

- а) їх розподіл за видами діяльності;
- б) виділення різних рівнів управління;
- в) їх розподіл за функціями управління;
- г) розподіл усіх структурних одиниць на відокремлені центри відповідальності.

8. Фінансові ресурси визначаються як:

- а) економічні відносини з приводу розподілу і перерозподілу грошових доходів суб'єктів господарювання;
- б) товарно-матеріальні цінності, що використовуються підприємствами у процесі господарської діяльності;
- в) основні і оборотні фонди суб'єкта господарювання;
- г) нагромадження і доходи, що формуються суб'єктами господарювання, державою та домогосподарствами у процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД.

9. Блок інформації фінансового менеджменту, що формується на даних внутрішніх джерел, включає:

- а) дані статистичних довідників;
- б) показники діяльності конкурентів;
- в) показники фондового ринку;
- г) показники фінансової діяльності підприємства, його структурних підрозділів та нормативно-планові показники

10. Звітність підприємства як основне джерело внутрішньої інформації фінансового менеджменту включає:

- а) звіти про товарооборот, впровадження інновацій, використання робочого часу;
- б) баланс, звіти про фінансові результати, рух грошових коштів і власний капітал;
- в) звіт з праці, звіт про товарооборот;
- г) баланс, звіт про введення в дію будівель, споруд, основних фондів та інвестицій в основний капітал (капіталовкладення) .

11. Що з наведеного далі визначає мету фінансового менеджменту:

- а) забезпечення отримання прибутку в результаті господарської діяльності підприємства;
- б) довгострокова прибутковість, що досягається за рахунок портфельної стратегії та оптимізації капіталовкладень;
- в) забезпечення максимального доходу (прибутку) власників підприємства в поточному та майбутньому періодах;
- г) забезпечення максимізації ринкової вартості акцій підприємства.

12. До нематеріальних активів належать:

- а) довгострокові витрати підприємства на придбання ліцензій, різноманітних прав;
- б) витрати підприємства;
- в) довгострокові позички, видані іншими підприємствами під боргові зобов'язання.

13. Механізм фінансового менеджменту - це:

- а) комплекс фінансових форм та методів управління процесом функціонування

підприємства;

- б) комплекс економічних норм і методів управління процесом розвитку підприємства;
- в) система основних елементів, що регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень в галузі фінансової діяльності;
- г) сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю підприємства.

14. Які функції виконує фінансовий менеджмент:

- а) розподільчу та контрольну;
- б) функції, як керуючої системи та функції, як керованої сфери управління;
- в) відтворювальну, розподільчу, контрольну;
- г) планування, організації, мотивації, контролю?

15. Фінансовий менеджмент спрямований на управління

- а) фінансовими ресурсами;
- б) фінансовими відносинами;
- в) фінансовими ресурсами і відносинами;
- г) усіма ресурсами підприємства

16. Вкажіть центри відповідальності підприємства за Дж. Хігінсом

- а) центр виробництва,
- б) центр прибутку,
- в) центр матеріального постачання,
- г) центр збуту,
- д) центр доходу,
- е) центр витрат.

17. Які основні блоки інформації включає система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?

- а) бухгалтерський, статистичний, фінансовий, податковий, ціновий;
- б) нормативно-інструктивний, довідковий;
- в) фінансово-економічну інформацію, що формується на основі зовнішніх джерел інформації, та інформацію, що формується на основі внутрішніх джерел;
- г) облікову та звітну інформацію.

18. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту визначає:

- а) правову форму функціонування підприємства;
- б) побудову фінансової служби;
- в) галузь діяльності підприємства;
- г) всі відповіді правильні.

19. Інформаційна система фінансового менеджменту - це:

- а) система безперервного збору інформації для здійснення фінансового управління;
- б) система збору інформації для виконання замовлень покупців;
- в) система побудови фінансової служби підприємства;
- г) система управління підприємством.

20. До складу внутрішніх користувачів фінансової інформації належать:

- а) керівники, директори підприємства;
- б) контрагенти підприємства з операційної діяльності;
- в) податкові органи, аудиторські фірми;
- г) акціонери підприємства;
- д) всі відповіді вірні.

Тема 2. Вартість грошей і час

1. Основними причинами втрачання вартості грошей є:

- а) Інфляція.
- б) Наявність ризику.
- в) Віддання підприємцями переваги наявним грошам.
- г) Всі відповіді вірні.

2. Процес визначення майбутньої вартості грошей називається:

- а) Компаундирування.
- б) Дисконтування.
- в) Імплементация.
- г) Індexація.

3. Процес визначення теперішньої вартості грошей називається:

- а) Компаундирування.
- б) Дисконтування.
- в) Імплементация.
- г) Індexація.

4. Ануїтет – це:

- а) Майбутня вартість грошей, вкладених водночас на певний термін під певний %.
- б) Теперішня вартість грошей, вкладених рівними частинами поквартально.
- в) Серія вкладів або виплат рівних сум, що здійснюються через певні інтервали або певну кількість періодів.

5. Дисконтування є прямою протилежністю компаундируванню.

- а) Так.
- б) Ні.

6. Суть декурсивного способу нарахування відсотків полягає у наступному:

- а) Відсотки нараховуються в кінці кожного інтервалу нарахування, їх величина визначається, виходячи з величини капіталу, що надається.
- б) Відсотки нараховуються на початку періоду на нарощену суму.
- в) Інший варіант.

7. Виражене у відсотках відношення суми нарахованого за певний інтервал доходу до суми, що є на початок даного інтервалу – це:

- а) Облікова ставка.
- б) Резервна ставка.
- в) Декурсивна ставка.

8. Антисипативний метод – це відсотки нараховуються на початку кожного

інтервалу нарахування, а сума процентних грошей визначається, виходячи з нарощеної суми.

а) Так.

б) Ні.

в) Відсотки нараховуються на початку кожного періоду, але на початкову суму вкладу.

9. При антисипативному методі відсоткова ставка визначається як:

а) Відношення суми доходу, що виплачується за певний інтервал, до величини нарощеної суми, одержаної по закінченні цього інтервалу (у відсотках).

б) Виражене у відсотках відношення суми нарахованого за певний інтервал доходу до суми, що є на початок даного інтервалу.

в) Відношення нарощеної суми до початкового вкладу.

10. Простий відсоток – це...

11. Складний відсоток – це...

12. Відмінність результатів для складного і простого відсотків виникає, починаючи з

а) Першого періоду нарахування.

б) З другого періоду нарахування.

в) Вкінці нарахування.

13. Нарахування складних відсотків декілька разів на рік називається:

а) Компаундинг.

б) Біллінг.

в) Бенчмаркінг.

14. Відсотки, що нараховуються з певною періодичністю, називаються:

а) Інтервальними.

б) Дискретними.

в) Ануїтетними.

15. При фіксованій номінальній ставці є необхідним зазначення частоти нарахувань, оскільки зі зростанням кількості нарахувань відсотків протягом року абсолютний річний дохід зростає.

а) Так.

б) Ні.

в) При плаваючій номінальній ставці є необхідним зазначення частоти нарахувань, оскільки зі зростанням кількості нарахувань відсотків протягом року абсолютний річний дохід спадає.

Тема 3. Управління грошовими потоками

1. Грошовий потік підприємства - це:

сукупні надходження грошових коштів від операційної діяльності підприємства;

- а) сукупні надходження грошових коштів від господарської діяльності підприємства;
- б) сукупні виплати грошових коштів у процесі господарської діяльності підприємства;
- в) сукупні надходження та виплати грошових коштів підприємства, що здійснюються в процесі його господарської діяльності.

2. Валовий позитивний грошовий потік підприємства являє собою:

- а) сукупні виплати грошових коштів;
- б) сукупні надходження грошових коштів;
- в) сукупні виплати і надходження грошових коштів;
- г) додатню різницю між надходженням та виплатою грошових коштів.

3. Обсяг грошового потоку підприємства можна визначити методом:

- а) балансовим і ринковим;
- б) прямим і опосередкованим;
- в) лінійним і функціональним;
- г) ризиковим і без ризиковим

4. Опосередкованим методом визначають обсяг грошового потоку:

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) всі відповіді правильні

5. Джерелом інформації для визначення величини чистого грошового потоку опосередкованим методом виступає:

- а) фінансовий облік;
- б) статистична звітність;
- в) фінансова звітність;
- г) всі відповіді правильні.

6. Платіжний календар - це інструмент:

- а) стратегічного управління грошовими потоками;
- б) поточного управління грошовими потоками;
- в) оперативного управління грошовими потоками;
- г) всі відповіді правильні.

7. Виберіть елементи, які не потрібно враховувати при визначенні негативного грошового потоку з фінансової діяльності:

- а) повернення суми кредиту;
- б) придбання цінних паперів інших підприємств;
- в) виплата дивідендів власникам;
- г) правильна перша і друга відповідь.

8. Назвати господарські операції, що не належать до інвестиційної діяльності:

- а) придбання та введення в експлуатацію виробничого обладнання;
- б) придбання нематеріальних активів;
- в) отримання безповоротної фінансової допомоги;

г) викуп корпоративних прав власної емісії.

9. Що виступає основним об'єктом оптимізації грошових потоків?

- а) валовий грошовий потік;
- б) позитивний і негативний грошовий потік;
- в) залишок грошових коштів;
- г) всі відповіді правильні.

10. Які з наведених нижче тверджень вірні:

- а) чистий грошовий потік являє собою зміну абсолютної величини грошових коштів, які перебувають у розпорядженні підприємства, за певний період;
- б) чистий грошовий потік – це грошові кошти, які перебувають у розпорядженні підприємства, за певний період;
- в) чистий грошовий потік дорівнює сумі абсолютних значень позитивного і негативного грошових потоків на підприємстві у звітному періоді;
- г) чистий грошовий потік дорівнює різниці між сумою вхідних і сумою вихідних грошових потоків на підприємстві у звітному періоді.

11. Чого не передбачають процеси планування та прогнозування грошових потоків на підприємстві:

- а) визначення потреби підприємства у капіталі для фінансування господарських операцій;
- б) визначення джерел покриття потреби підприємства у капіталі;
- в) фінансового контролінгу виконання бюджету грошових потоків на підприємстві;
- г) немає правильних відповідей.

12. Коефіцієнт достатності грошового потоку можна розрахувати:

- а) Як відношення чистого грошового потоку до суми основного боргу, приросту товарно-матеріальних запасів та дивідендів, виплачених акціонерам.
- б) Як відношення чистого грошового потоку до валового позитивного грошового потоку;
- в) Як відношення чистого грошового потоку до валового негативного грошового потоку;
- г) Немає правильної відповіді.

13. Тривалість фінансового циклу дорівнює:

- а) Сумі періодів запасів і затрат, дебіторської і кредиторської заборгованості;
- б) Різниці періодів дебіторської і кредиторської заборгованостей;
- в) Операційному циклу підприємства;
- г) Немає правильної відповіді.

14. Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору і організації:

- а) раціональних форм руху грошових потоків;
- б) способів здійснення безготівкових розрахунків;
- в) планування руху грошових потоків;
- г) амортизаційної політики підприємства.

15. На результати господарської діяльності негативний вплив мають:

- а) дефіцитний грошовий потік;
- б) надлишковий грошовий потік;
- в) як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки;
- г) немає жодної правильної відповіді

16 Як поділяються грошові потоки підприємств за обсягом?

- а) наявні, майбутні;
- б) валові, чисті;
- в) позитивні, негативні;
- г) надлишкові, дефіцитні.

17. Надлишковий грошовий потік характеризується:

- а) великим обсягом позитивного грошового потоку;
- б) великим обсягом валового грошового потоку;
- в) великим обсягом чистого грошового потоку, що не використовується в господарській діяльності;
- г) великим обсягом чистого грошового потоку з операційної діяльності.

18. Чистий грошовий потік визначається як:

- а) сума позитивного та негативного грошових потоків підприємства;
- б) різниця між позитивними та негативними грошовими потоками підприємства;
- в) добуток позитивного та негативного грошових потоків підприємства;
- г) відношення позитивного та негативного грошових потоків підприємства.

19. Прямим методом визначають обсяг грошового потоку з:

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) всі відповіді правильні.

20. Звіт про рух грошових коштів є складовою:

- а) податкової звітності;
- б) статистичної звітності;
- в) фінансової звітності;
- г) звітності щодо нарахування і сплати коштів у централізовані фонди.

21. Виберіть витрати, які не потрібно враховувати при визначенні негативного грошового потоку з операційної діяльності:

- а) податкові платежі;
- б) витрати на придбання сировини та матеріалів;
- в) витрати на оплату праці;
- г) амортизаційні нарахування.

22. Основною метою управління грошовими потоками підприємства є забезпечення:

- а) прибуткової діяльності;
- б) фінансової незалежності;
- в) фінансової рівноваги;
- г) фінансової автономії.

23. Показник оцінки ефективності грошового потоку підприємства можна розрахувати як відношення:

- 1) позитивного і негативного грошових потоків;
- 2) чистого і позитивного грошових потоків;
- 3) чистого і негативного грошових потоків;
- 4) чистого грошового потоку до суми позитивного і негативного.

24. Вкажіть методи оптимізації грошових потоків:

- а) збалансування за обсягами;
- б) збалансування за структурою;
- в) збалансування в часі;
- г) правильна відповідь а, в.

25. Збільшення чистого грошового потоку досягається за рахунок:

- а) підвищення темпів економічного розвитку на засадах самофінансування;
- б) збільшення витрат підприємства;
- в) придбання основних засобів;
- г) всі відповіді правильні.

26. Назвати господарські операції, що належать до інвестиційної діяльності:

- а) придбання та введення в експлуатацію виробничого обладнання;
- б) придбання нематеріальних активів;
- в) отримання безповоротної фінансової допомоги;
- г) викуп корпоративних прав власної емісії.

27. Назвати господарські операції, що відносяться до фінансової діяльності:

- а) емісія корпоративних прав та обслуговування їх вторинного обігу;
- б) придбання ринкових цінних паперів;
- в) отримання банківського кредиту та його погашення;
- г) отримання виручки від реалізації продукції.

28. Які з наведених тверджень невірні:

- а) грошові потоки носять виключно фінансовий характер;
- б) грошові потоки виникають навіть тоді, коли підприємство вимушено простоє;
- в) грошові потоки є невід'ємною складовою фінансового та операційного циклів підприємства;
- г) управління грошовими потоками потребує відповідного інформаційного забезпечення системи прийняття управлінських рішень.

29. Імплементация результатів фінансового планування та прогнозування передбачає здійснення таких операцій:

- а). формування прейскуранта цін на плановий період;
- б). визначення політики грошових розрахунків підприємства з покупцями та постачальниками;
- в). операції, спрямовані на виконання фінансового плану взагалі та окремих його положень;
- г). вірні всі відповіді, крім відповіді а.

30. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку можна розрахувати:

- а) (Валовий позитивний грошовий потік – (Середня вартість грошових активів за звітний період)) / Валовий негативний грошовий потік;
- б) (Валовий позитивний грошовий потік – (Сума залишків грошових коштів на початок і на кінець періоду)) / Валовий негативний грошовий потік;
- в) (Валовий позитивний грошовий потік – (Залишок грошових активів на кінець періоду – Залишок грошових активів на початок періоду)) / Валовий негативний грошовий потік;
- г) Немає правильних відповідей.

Тема 4. Управління прибутком

1. Доходами майбутніх періодів визнаються доходи, що:

- а) підлягали отриманню та отримані у звітному періоді;
- б) підлягали отриманню, але не отримані у звітному періоді;
- в) отримані, але не підлягали отриманню у звітному періоді;

2. Доходами не визнаються:

- а) сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;
- б) сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- в) сума податку на додану вартість;
- г) всі вказані варіанти вірні.

3. В залежності від виду діяльності розрізняють:

- а) доходи від надзвичайної діяльності
- б) доходи центрів інвестицій
- в) доходи від реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу

4. Чистий прибуток визначається:

- а) шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції, податку на додану вартість, акцизного збору, інших зборів або податків з обороту та інших вирахувань з доходу;
- б) як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку на прибуток;
- в) як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

5. Фактори, що впливають на величину прибутку:

- а) виробничі і позавиробничі;
- б) екстенсивні та інтенсивні;
- в) державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок і пільг, штрафних санкцій ;
- г) всі перелічені варіанти вірні.

6. Чистий прибуток включає:

- а) прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування;
- б) прибуток (збиток) від надзвичайної діяльності ;
- в) фінансовий результат від операційної діяльності;
- г) прибуток (збиток) від звичайної діяльності;
- д) всі вказані варіанти вірні.

7. Різниця між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) називається

- а) валовим прибутком (збитком);
- б) прибутком (збитком) від звичайної діяльності;
- в) фінансовим результатом від операційної діяльності.

8. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування визначається:

- а) як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку на прибуток ;
- б) як різниця між різними видами доходів та витрат підприємства за звітний період ;
- в) як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат ;
- г) як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, фінансових та інших витрат.

9. Процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства з метою збільшення прибутку це:

- а) леверидж ;
- б) операційний аналіз ;
- в) управлінський облік ;
- г) аналіз беззбитковості.

10. Для виробничого важеля правильними є наступні твердження:

- а) Дія виробничого важеля полягає в тому, що підприємство, використовуючи позикові кошти, змінює чисту рентабельність власних коштів та свої дивідендні можливості ;
- б) дія виробничого важеля проявляється в тому, що будь-яка зміна виручки від реалізації завжди призводить до більшої або меншої зміни прибутку ;
- в) чим більшим є рівень постійних витрат, тим меншою є сила впливу операційного важеля ;
- г) Визначаючи темп зменшення прибутку з кожним процентним зменшенням виручки, сила виробничого важеля свідчить про рівень підприємницького ризику даного підприємства.

11. Сила впливу фінансового важелю:

- а) визначається як процентна зміна чистого прибутку на акцію, що виникла внаслідок процентної зміни прибутку до сплати відсотків за кредит та податку на прибуток (це називається нетто-результат експлуатації інвестицій - НРЕІ) ;
- б) визначається як відношення нетто-результату експлуатації інвестицій до цього ж показника, зменшеного на суму відсотків за кредит, що включаються до собівартості ;
- в) визначається як відношення суми балансового прибутку та відсотків за кредит, що

включаються до собівартості до балансового прибутку ;
г) всі наведені відношення є тотожностями і визначають силу впливу фінансового важеля

12. До змінних витрат належать:

- а) оплата за електроенергію ;
- б) амортизаційні відрахування ;
- в) витрати на паливо ;
- г) всі перелічені варіанти вірні.

13. До постійних витрат належать:

- а) оплата за електроенергію ;
- б) амортизаційні відрахування ;
- в) витрати на паливо ;
- г) всі перелічені варіанти вірні.

14. До змішаних витрат належать:

- а) оплата за електроенергію ;
- б) амортизаційні відрахування ;
- в) витрати на паливо ;
- г) всі перелічені варіанти вірні.

15. Якщо обсяг виробництва зростає, то

- а) сумарні змінні витрати збільшуються, змінні витрати на одиницю продукції зменшуються;
- б) сумарні змінні витрати збільшуються, змінні витрати на одиницю продукції постійні;
- в) сумарні змінні витрати збільшуються, сумарні постійні витрати постійні;
- г) вірні твердження б) і в).

16. Якщо обсяг виробництва зменшується, то

- а) сумарні змінні витрати зменшуються, а постійні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) незмінними є змінні витрати на одиницю продукції та сумарні постійні витрати;
- в) сумарні змінні витрати зменшуються, а сумарні постійні витрати збільшуються;
- г) вірними є твердження а) і в).

17. Перевагами ефективного управління витратами є:

- а) можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансової точки зору;
- б) можливість застосування гнучкого ціноутворення;
- в) наявність якісної і реальної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку порівняно з продуктами інших виробників;
- г) виробництво конкурентноздатної продукції за рахунок більш низьких витрат і, відповідно, цін;

18. Основними методами диференціації витрат є:

- а) метод максимальної і мінімальної точки;

- б) графічний (статистичний) метод;
- в) метод найменших квадратів ;
- г) вірними є варіанти а) і б).

19. Зниження межі рентабельності можна досягти за рахунок:

- а) скорочення постійних витрат ;
- б) збільшення валової маржі ;
- в) вірними є варіанти а) і б).

20. Запас фінансової міцності підприємства це:

- а) перевищення фактичної виручки від реалізації над межею рентабельності ;
- б) відношення постійних витрат до коефіцієнту валової маржі ;
- в) відношення валової маржі до прибутку.

Тема 5. Управління активами.

1. Оборотні активи підприємства являють собою частину майна підприємства, яка втілена:

- а) залишках грошових коштів;
- б) в матеріально-виробничих запасах, не закінчених розрахунках, залишках грошових коштів і довгострокових фінансових вкладеннях;
- в) в матеріально-виробничих запасах, не закінчених розрахунках;
- г) правильні відповіді а) і в).

2. Як поділяють активи підприємства за характером участі в господарському процесі?

- а) власні, залучені, позичені;
- б) оборотні, необоротні, витрати майбутніх періодів;
- в) валові, чисті;
- г) операційні, інвестиційні.

3. Структура активів підприємства залежить від:

- а) обсягів активів;
- б) галузі діяльності;
- в) організаційно-правової форми підприємства;
- г) складу капіталу.

4. Управління оборотними активами підприємства вирішує завдання:

- а) формування необхідного складу і структури оборотних активів;
- б) оптимізації грошових потоків;
- в) контролю повноти і своєчасності сплати боргів;
- г) виконання обсягів виробництва і реалізації продукції.

5. Кількість днів між датою купівлі сировини, матеріалів і датою надходження виторгу від продажу готової продукції - це:

- а) тривалість операційного циклу;
- б) оборотність грошей;
- в) оборотність товарно-матеріальних цінностей;

г) оборотність дебіторської заборгованості.

6. Величина чистого оборотного капіталу:

- а) тим більша, чим більша величина перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями підприємства;
- б) тим більша, чим менший власний капітал і довгострокові зобов'язання;
- в) тим більша, чим більша абсолютна різниця між поточними зобов'язаннями і оборотними активами підприємства;
- г) не залежить від співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань.

7. До складу необоротних активів підприємства включають:

- а) основні засоби, товари, грошові кошти;
- б) основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції, інші необоротні активи;
- в) довгострокові фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість, інші необоротні активи;
- г) довгострокова дебіторська заборгованість, кошти на рахунках у банку, незавершене будівництво.

8. Період повного обороту матеріальних елементів оборотних активів називають:

- а) операційним циклом;
- б) фінансовим циклом;
- в) виробничим циклом;
- г) немає вірної відповіді.

9. Запис “5/10, нетто 30” при спонтанному рефінансуванні означає :

- а) покупець отримає 30% знижку з ціни, якщо розрахується протягом перших 5 днів після поставки продукції за умови максимального терміну відстрочки платежу 10 днів
- б) покупець отримає 5% знижку з ціни, якщо розрахується протягом перших 10 днів після поставки продукції за умови максимального терміну відстрочки платежу 30 днів;
- в) покупець повинен оплатити половину чистої (нетто) вартості товару, протягом 30 днів з моменту його поставки;
- г) інша відповідь.

10. Характерною ознакою оборотних активів є :

- а) оборотні активи не витрачаються і не споживаються і немає потреби у їх постійному поновленні в господарському обігу;
- б) оборотні активи переносять свою вартість на готову продукцію частинами;
- в) оборотні активи мають бути авансовані до отримання виручки від реалізації продукції;
- г) вірні відповіді а) і в).

11. Залежно від характеру володіння активи поділяються на:

- а) власні та орендовані;
- б) операційні та інвестиційні
- в) валові і чисті;
- г) оборотні і необоротні

12. Коефіцієнт зносу необоротних активів розраховується за формулою:

- а) чистий прибуток / середню вартість операційних необоротних активів;
- б) сума зносу операційних необоротних активів на кінець звітного періоду / загальну вартість активів підприємства;
- в) залишкова вартість активів підприємства / первісну вартість активів підприємства;
- г) немає вірної відповіді.

13. Недоліками оборотних активів порівняно з необоротними є:

- а) можливість швидкого перетворення у грошові кошти;
- б) неспроможність забезпечити потік платежів за погіршення платоспроможності підприємства;
- в) вищий рівень фінансових ризиків;
- г) здатність приносити стабільний прибуток у разі несприятливої господарської діяльності.

14. Період інкасації дебіторської заборгованості визначається за формулою:

- а) середній залишок дебіторської заборгованості у звітному періоді / одноденну виручку від реалізації продукції у цьому ж періоді;
- б) дебіторська заборгованість за товарними операціями за минулий період / загальну суму активів підприємства;
- в) виручка від реалізації продукції / дебіторську заборгованість за товарними операціями за минулий період;
- г) інша відповідь.

16. Активи підприємства - це:

- а) фінансові ресурси, спрямовані на формування матеріальних та нематеріальних цінностей підприємства;
- б) економічні ресурси в формі сукупних матеріальних і нематеріальних цінностей, грошових коштів і коштів у розрахунках з дебіторами підприємства;
- в) економічні ресурси в формі нематеріальних цінностей, що обслуговують господарську діяльність;
- г) фінансові інструменти підприємства.

17. До складу операційних активів підприємства включають:

- а) основні засоби;
- б) операційні витрати;
- в) поточні фінансові інвестиції;
- г) довгострокові і поточні зобов'язання.

18. Як поділяють активи за швидкістю перевтілення в грошову форму?

- а) валові, чисті;
- б) ліквідні, неліквідні;
- в) основні, оборотні;
- г) абсолютно-, високо-, середньо- і малоліквідні та неліквідні.

19. Які типи формування оборотних активів підприємства розрізняють у фінансовому менеджменті?

- а) постійний і змінний;

- б) нормований і ненормований;
- в) мінімально необхідна, необхідна, максимально необхідна величина оборотних активів;
- г) консервативний, помірний і агресивний типи.

20. Скорочення виробничого циклу досягається шляхом:

- а) прискорення обороту матеріальних оборотних активів;
- б) сповільнення обороту незавершеного виробництва;
- в) зменшення тривалості обороту дебіторської заборгованості;
- г) зменшення заборгованості перед постачальниками.

21. Які види оборотних активів можуть формувати прямий дохід?

- а) виробничі запаси;
- б) довгострокові фінансові інвестиції;
- в) кошти на рахунках у банках;
- г) кошти в касі підприємства.

22. Які основні групи оборотних активів доцільно виділяти в процесі управління ними?

- а) запаси товарно-матеріальних цінностей;
- б) дебіторську заборгованість;
- в) грошові активи;
- г) всі відповіді правильні.

23. Джерелами формування необоротних активів можуть бути:

- а) власні кошти, довгострокові кредити банку та інші довгострокові позики;
- б) короткострокові кредити банку та кредиторська заборгованість;
- в) прибуток від операційної діяльності;
- г) чистий дохід підприємства.

24. Визначити оптимальний середній розмір виробничого запасу товарно-матеріальних цінностей на підприємстві, якщо річна потреба сировини становить 1000 кг, середня вартість на організацію одного замовлення 220 грн., середні витрати на зберігання запасів – 150 грн.

- а) 14,8 кг;
- б) 18,5 гк;
- в) 27 кг;
- г) немає правильної відповіді.

25. Коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів дорівнює:

- а) виручка від реалізації розділити на середню вартість операційних необоротних активів у минулому періоді;
- б) валовий прибуток підприємства розділити на середню вартість операційних необоротних активів у минулому періоді;
- в) чистий прибуток підприємства розділити на середню вартість операційних необоротних активів у минулому періоді.

26. Чисті активи визначаються як:

- а) загальна сума активів підприємства за мінусом позичених коштів;
- б) загальна сума активів підприємства за мінусом амортизаційних відрахувань;
- в) загальна сума активів і власного капіталу підприємства за мінусом позичених коштів;
- г) загальна сума необоротних активів за мінусом амортизаційних відрахувань;

27. Перевагою необоротних активів порівняно з оборотними є:

- а) можливість швидкого перетворення у грошові кошти;
- б) неспроможність забезпечити потік платежів за погіршення платоспроможності підприємства;
- в) вищий рівень фінансових ризиків;
- г) здатність приносити стабільний прибуток у разі несприятливої господарської діяльності.

28. До оборотних активів не належать:

- а) незавершене виробництво;
- б) довгострокові фінансові інвестиції;
- в) поточна дебіторська заборгованість;
- г) немає правильних відповідей

29. Період індексації дебіторської заборгованості визначається за формулою:

- 1). середній залишок дебіторської заборгованості у звітному періоді / одноденну виручку від реалізації продукції у цьому ж періоді;
- 2). дебіторська заборгованість за товарними операціями за минулий період / загальну суму активів підприємства;
- 3). виручка від реалізації продукції / дебіторську заборгованість за товарними операціями за минулий період;
- 4). інша відповідь

30. Форфейтинг – це...

Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу

1. Концепція Міллера—Модільяні полягає в ствердженні, що:

- а) вартість капіталу залежить не від його структури, а від грошових потоків, отриманих у результаті інвестицій;
- б) вартість капіталу залежить від його структури, а не від припливу інвестицій.

2. Що є доходом у дисконтній позичці?

- а) купон, що додається до позички;
- б) різниця між номінальною величиною виданої позички і величиною поверненої суми;
- в) нараховані проценти на курсову вартість;
- г) твердий дохід у вигляді нарахованих процентів на номінальну вартість;
- д) різниця між курсовою і номінальною вартістю.

3. Для того, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу фірми, необхідно

застосувати такі прийоми, як:

- а) збільшення виплати дивідендів;
- б) зменшення виплати дивідендів;
- в) збільшення кредиторської заборгованості;
- г) збільшення залучення довгострокових банківських кредитів.

4. Високий рівень левериджу веде до фінансової стійкості?

- а) так;
- б) ні.

5. Власний капітал підприємства — це:

- а) сума активів підприємства;
- б) сума активів підприємства і статутного капіталу;
- в) різниця між вартістю майна підприємства і борговими зобов'язаннями;
- г) немає вірної відповіді.

6. Власними джерелами формування капіталу підприємств виступають:

- а) нерозподілений прибуток;
- б) сума простих і привілейованих акцій;
- в) кредиторська заборгованість, довгострокові зобов'язання;
- г) немає вірної відповіді.

7. Збільшення власного капіталу підприємство може досягти за рахунок:

- а) зростання довгострокових зобов'язань;
- б) зростання кредиторської заборгованості;
- в) реінвестування прибутку;
- г) емісії корпоративних цінних паперів.

8. Залишковий капітал — це сума, яка залишається після погашення:

- а) привілейованих акцій;
- б) простих акцій;
- в) нерозподіленого прибутку;
- г) облігацій.

9. Які показники застосовуються для визначення показника «чистий капітал»?

- а) довгострокові зобов'язання;
- б) короткострокові зобов'язання;
- в) статутний капітал;
- г) сума оборотних активів;
- д) нерозподілений прибуток.

10. Які показники застосовуються для визначення показника "ціна підприємства"?

- а) рентабельність інвестицій;
- б) сума коштів з обслуговування власного і залученого капіталу;
- в) ціна авансованого капіталу;
- г) сума сплачених дивідендів.

11. Для того, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу фірми, необхідно застосувати такі прийоми, як:

- а) збільшення виплати дивідендів;
- б) зменшення виплати дивідендів;
- в) збільшення кредиторської заборгованості;
- г) збільшення залучення довгострокових банківських кредитів.

12. Власними джерелами формування капіталу підприємств виступають:

- а) нерозподілений прибуток;
- б) сума простих і привілейованих акцій;
- в) кредиторська заборгованість, довгострокові зобов'язання;
- г) немає вірної відповіді.

13. Збільшення власного капіталу підприємство може досягти за рахунок:

- а) зростання довгострокових зобов'язань;
- б) зростання кредиторської заборгованості;
- в) реінвестування прибутку;
- г) емісії корпоративних цінних паперів.

14. За цілями використання капіталу, капітал поділяється на такі види:

- а) продуктивний, позичковий, спекулятивний;
- б) активний, пасивний;
- в) споживчий, капіталізований;
- г) інша відповідь.

15. Метою формування капіталу підприємства є:

- а) мінімізація витрат на підприємстві;
- б) задоволення потреби в придбанні необхідних активів та забезпечення його ефективного використання;
- в) максимізація прибутку;
- г) нейтралізація фінансових ризиків підприємства.

16. Капітал, який спрямований на покриття соціальних потреб підприємства і його працівників називають:

- а) позичковим;
- б) споживчим;
- в) непрацюючим (пасивним);
- г) фінансовим капіталом.

17. До недоліків позичкового капіталу відносять:

- а) обмеженість обсягу залучення;
- б) висока вартість залучення;
- в) його використання пов'язане з ризиком зниження фінансової стійкості і втрати платоспроможності підприємства;
- г) активи, сформовані за рахунок цього капіталу, генерують меншу (за інших рівних умов) норму прибутку;
- д) складність процедури залучення коштів.

18. Знайти невірне твердження:

- а) сума грошових коштів, якщо вона не рухається, не є капіталом;
- б) протягом поточної діяльності підприємства форма капіталу постійно змінюється;
- в) підприємство, що крім власного використовує позичковий капітал, має вищий фінансовий потенціал для свого економічного розвитку;
- г) немає вірної відповіді.

19. Вартість фінансового лізингу визначається:

- а)
$$ВФЛ = \frac{(ЛСр - НАм) * (1 - Cn_{np})}{1 - Вофл}$$
- б)
$$ВФЛ = \frac{(ЛСр - НАм) * Cn_{np}}{1 - Вофл}$$
- в)
$$ВФЛ = \frac{ЛСр * НАм * (1 - Cn_{np})}{1 - Вофл}$$

ВФЛ – вартість фінансового лізингу;

ЛСр – річна лізингова ставка, %;

НАм – річна норма амортизації активу залученого за рахунок фінансового лізингу;

Вофл – рівень витрат на оформлення угоди фінансового лізингу, виражений десятковим дробом.

20. Вартість капіталу визначають:

- а) у вартісних показниках;
- б) кількісних показниках;
- в) відносних показниках;
- г) всі відповіді вірні.

21. Яке з визначень розкриває економічну сутність капіталу:

- а) загальна вартість засобів у грошовій формі, що інвестовані у формування активів підприємства
- б) загальна вартість засобів у матеріальній формі, що інвестовані у формування активів підприємства
- в) загальна вартість засобів у нематеріальній формі, що інвестовані у формування активів підприємства
- г) всі відповіді вірні.

22. За формою власності виділяють два види капіталу підприємства:

- а) приватний і державний;
- б) власний і позичений;
- в) національний та іноземний;
- г) інша відповідь.

23. За характером використання власниками, капітал буває:

- а) основний і оборотний;
- б) вкладений у операційну, інвестиційну та фінансову діяльність;
- в) споживчий і накопичений;
- г) немає вірної відповіді.

24. Капітал, який пов'язаний з виплатою дивідендів, процентів – це:

- а) позичковий капітал;
- б) споживчий капітал;
- в) непрацюючий (пасивний) капітал;
- г) фінансовий капітал.

25. До недоліків власного капіталу відносять:

- а) обмеженість обсягу залучення;
- б) висока вартість залучення;
- в) його використання пов'язане з ризиком зниження фінансової стійкості і втрати платоспроможності підприємства;
- г) активи, сформовані за рахунок цього капіталу, генерують меншу (за інших рівних умов) норму прибутку;
- д) складність процедури залучення коштів.

26. До форм власного капіталу не можна віднести такі капітал:

- а) статутний;
- б) пайовий;
- в) вилучений;
- г) резервний;
- д) неоплачений;
- е) додатковий;
- ж) нерозподілені прибутки і збитки;
- з) інша відповідь.

27. Вартість позичкового капіталу у формі банківського кредиту визначається за формулою:

а)
$$ЗКбк = \frac{(1-r) * PV.б.к}{1 - Cn_{np}}$$

б)
$$ЗКбк = \frac{r * (1 - Cn_{np})}{1 - PV.б.к}$$

в)
$$ЗКбк = \frac{Cn_{np} * (1-r)}{1 - PV.б.к}$$

де ЗКб.к — залучений капітал у формі банківського кредиту, %;

r — ставка процента за банківський кредит, %;

Cn_{np} — ставка податку на прибуток, %;

PVбк — рівень витрат за банківський кредит у його сумі (частка), %

28. Яким чином обирають оптимальну структуру капіталу за допомогою показника середньозваженої вартості:

- а) обирають варіант із максимальним значенням СЗВК;
- б) обирають варіант із мінімальним значенням СЗВК;
- в) обирають варіант, при якому СЗВК менша ефекту фінансового левериджу;
- г) обирають варіант, при якому СЗВК перевищує значення ефекту фінансового левериджу.

29. Вартість капіталу – це:

- а) ціна, яку підприємство платить за використання коштів для фінансування господарської діяльності;
- б) величина капіталу підприємства;
- в) плата за використання залучених коштів;

30. Підприємству, що здійснює свою діяльність в більшій мірі за рахунок позиченого капіталу притаманні такі ознаки:

- а) високі темпи розвитку;
- б) значний рівень фінансових ризиків;
- в) низька фінансова стійкість;
- г) всі відповіді правильні.

Тема 7. Управління фінансовими ризиками

1. Система управління ризиками включає такі блоки завдань...

- а) ідентифікація ризиків;
- б) створення системи раннього попередження та реагування;
- в) оцінка ризиків;
- г) бенчмаркінг;
- д) нейтралізація ризиків.

2. До основних інструментів нейтралізації фінансових ризиків належать...

- а) формування резервів;
- б) франчайзинг;
- в) страхування ризиків з допомогою страхових компаній;
- г) диверсифікація ризиків;
- д) хеджування.

3. До основних фінансових інструментів хеджування ризиків належать...

- а) форвардні та ф'ючерсні контракти;
- б) диверсифікація вкладень;
- в) опціони;
- г) поручительство;
- д) операції типу "своп".

4. Оптимізація портфеля боргових зобов'язань досягається на основі...

- а) диверсифікації кредиторів;
- б) розрахунку ефекту фінансового лівериджу;
- в) використання деривативів;
- г) максимізації рівня показника дюрації;
- д) мінімізації платежів за користування позичковим капіталом.

5. Інвестиційний ризик — це...

- а) фінансовий ризик;
- б) ризик втрати інвестованого капіталу та очікуваного доходу;
- в) одна зі складових ділового ризику;
- г) ризик, що лежить у площині структури капіталу;
- д) ризик, який належить до оборотних активів.

6. На рівень інвестиційного ризику впливають такі фактори:

- а) процентний ризик;
- б) валютний ризик;
- в) ліквідність інвестиційного портфеля;
- г) кредитний ризик;
- д) рівень дюрації.

7. На рівень операційного ризику впливають такі фактори:

- а) організація постачання;
- б) структура капіталу;
- в) збутова політика;
- г) ліквідність підприємства;
- д) ліквідність активів.

8. У разі збитковості на покриття збитків підприємства можна спрямовувати:

- а) резервний капітал у повному обсязі;
- б) резервний капітал, якщо він перевищує 15% статутного капіталу;
- в) додатковий капітал;
- г) приховані резерви;
- д) статутний фонд.

Тема 9. Антикризове фінансове управління на підприємстві

1. Антикризове управління підприємством — це:

- а) те саме, що й фінансова санація підприємства;
- б) те саме, що й фінансовий контролінг;
- в) система профілактичних заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи;
- г) призначення керуючого санацією в процесі провадження справи про банкрутство;
- д) система управління фінансами, спрямована на виведення підприємства з кризи, в тому числі шляхом проведення санації чи реструктуризації суб'єкта господарювання.

2. До функціональних завдань менеджменту санації належать ...

- а) проведення санаційного аудиту;
- б) організація реалізації проекту санації;
- в) розробка санаційної концепції;
- г) пошук альтернатив;
- д) організація контролю за виконанням проекту санації.

3. Санація підприємства — це...

- а) надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги;
- б) задоволення вимог кредиторів і виконання зобов'язань перед бюджетом;
- в) сукупність усіх заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення;
- г) те саме, що і реструктуризація;
- д) система заходів фінансового характеру.

4. Автономна санація передбачає...

- а) фінансування оздоровлення підприємства за рахунок його власних ресурсів;
- б) оздоровлення за рахунок коштів, наданих власниками та іншими пов'язаними особами;
- в) відмову від використання зовнішніх джерел фінансових ресурсів;
- г) оздоровлення в досудовому порядку;
- д) оздоровлення за рішенням арбітражного суду.

5. Система раннього попередження та реагування включає такі заходи:

- а) прогнозування можливих сценаріїв розвитку підприємства;
- б) визначення індикаторів раннього попередження;
- в) бенчмаркінг;
- г) формування інформаційних каналів;
- д) страхування фінансових ризиків.

6. Основними функціями контролінгу є:

- а) залучення капіталу;
- б) інформаційне забезпечення та планування;
- в) контроль та координація;
- г) управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- д) управління грошовими потоками.

7. До основних інструментів контролінгу належать:

- а) система раннього попередження та реагування;
- б) імітаційне моделювання;
- в) інвентаризація;
- г) ревізія;
- д) фінансовий контроль.

8. Фінансова участь кредиторів у санації боржників може відбуватися в таких формах:

- а) реструктуризація наявної заборгованості;
- б) альтернативна санація;
- в) зменшення або списання заборгованості;
- г) надання санаційних кредитів;
- д) конверсія власності в борг.

9. Санація із залученням нового фінансового капіталу може набувати таких форм:

- а) альтернативна санація;
- б) двоступінчаста санація;
- в) конверсія боргу у власність;
- г) емісія облігацій конверсійної позики;
- д) мирова угода.

10. Примусова ліквідація підприємства здійснюється в таких випадках:

- а) при визнанні його банкрутом;
- б) якщо протягом одного місяця підприємство не погасило визнані ним претензійні

вимоги;

- в) якщо за рішенням суду будуть визнані недійсними установчі документи і рішення про створення підприємства;
- г) якщо його борги перевищують вартість активів;
- д) якщо його занесено в реєстр неплатоспроможних підприємств.

11. Підприємство вважається неплатоспроможним.

- а) якщо наявних активів у ліквідній формі недостатньо для задоволення у встановлений строк вимог, які пред'явлені до підприємства з боку кредиторів;
- б) якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності менше 0,2;
- в) якщо коефіцієнт покриття дорівнює 1;
- г) при надзвичайно низькому значенні показника фінансового лівериджу;
- д) у разі перевищення зобов'язань над активами.

12. Підставою для порушення справи про банкрутство підприємства може бути...

- а) письмова заява будь-кого з кредиторів боржника;
- б) письмова заява потенційного санатора;
- в) письмова заява боржника у разі його фінансової неспроможності або загрози настання такої неспроможності;
- г) невизнання боржником претензії про відшкодування заборгованості.

13. Мирова угода в процесі провадження справи про банкрутство — це...

- а) угода між боржником і санатором про переведення боргу;
- б) угода між боржником і кредиторами відносно пролонгації сплати належних кредиторам боргів;
- в) угода між санатором та арбітражним судом про проведення фінансового оздоровлення боржника;
- г) угода між санаторами щодо розподілу їх прав та обов'язків у процесі санації фінансово неспроможного підприємства.

14. Щодо боржника арбітражним судом можуть застосовуватись такі типи процедур:

- а) реорганізаційні (санаційні);
- б) ліквідаційні;
- в) мирова угода;
- г) внесення до реєстру неплатоспроможних підприємств;
- д) оголошення підприємства неплатоспроможним.

15. При проведенні реорганізації боржника шляхом злиття або приєднання його до іншого, стабільнішого підприємства...

- а) бухгалтерські баланси обох підприємств консолідуються;
- б) заборгованість підприємства-боржника покривається колишніми власниками його корпоративних прав;
- в) підприємство-боржник виключається з державного реєстру та втрачає свій юридичний статус;
- г) борги боржника визнаються безнадійними;
- д) усі майнові права та обов'язки обох підприємств переходять до юридичної особи, яка виникла в результаті злиття (приєднання).

16. Призначена арбітражним судом ліквідаційна комісія...

- а) управляє майном банкрута;
- б) здійснює пошук санаторів;
- в) вживає заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості;
- г) здійснює інвентаризацію, оцінку та реалізацію майна банкрута;
- д) затверджує ліквідаційний баланс підприємства.

17. З моменту визнання боржника банкрутом...

- а) припиняється підприємницька діяльність банкрута;
- б) приймається постанова про реорганізацію (ліквідацію) юридичної особи-боржника;
- в) приймається ухвала про санацію підприємства;
- г) вважаються такими, що минули, строки всіх боргових зобов'язань банкрута;
- д) припиняється нарахування пені та процентів з усіх видів боргових зобов'язань банкрута.

18. У разі банкрутства підприємства при задоволенні претензій кредиторів в першу чергу відшкодовуються...

- а) вимоги по платежах до бюджету;
- б) вимоги кредиторів, забезпечені заставою;
- в) витрати, пов'язані з провадженням справи про банкрутство в арбітражному суді;
- г) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою;
- д) зобов'язання перед працівниками підприємства-банкрута.

19. Санаційний прибуток — це...

- а) прогнозований прибуток, який підприємство планує одержати після успішного завершення санації;
- б) різниця між затратами на проведення санації та одержаною виручкою після фінансового оздоровлення;
- в) різниця між прибутком підприємства після його санації та прибутком (збитком) до проведення санаційних заходів;
- г) емісійний дохід у вигляді дизажію;
- д) прибуток, який підприємство одержує в результаті списання частини кредиторської заборгованості.

20. Основний зміст реорганізації полягає в...

- а) повній або частковій зміні власника статутного фонду юридичної особи;
- б) перереєстрації підприємства;
- в) зміні організаційно-правової форми організації бізнесу;
- г) зміні розміру статутного фонду;
- д) зміні складу засновників.

21. Ліквідаційний баланс підприємства в ході провадження справи про банкрутство затверджується...

- а) комітетом кредиторів;
- б) ліквідаційною комісією;
- в) податковим органом;
- г) арбітражним судом;

д) зборами засновників підприємства.

22. Збільшення суми грошових активів за рахунок внутрішніх фінансових джерел можна досягти такими заходами:

- а) ліквідації портфеля короткострокових фінансових вкладень;
- б) рефінансування дебіторської заборгованості;
- в) продажу частини основних фондів чи окремих структурних підрозділів підприємства;
- г) збільшення статутного фонду підприємства;
- д) конверсія власності в борг.

23. Ліквідаційна (оціночна) вартість майна — це...

- а) вартість усіх активів підприємства на момент складання ліквідаційного балансу;
- б) вартість майна підприємства-банкрута після задоволення претензій кредиторів;
- в) вірогідна ціна, за яку майно підприємства-банкрута може бути продане на ринку;
- г) визначається ліквідаційною комісією;
- д) балансова вартість майна підприємства, на яке звертається стягнення.

24. Фінансова участь кредиторів у санації боржників може відбуватися в таких формах:

- а) реструктуризація наявної заборгованості;
- б) альтернативна санація;
- в) зменшення або списання заборгованості;
- г) надання санаційних кредитів;
- д) конверсія власності в борг.

25. Базою визначення потреби в капіталі для проведення виробничо-технічних санаційних заходів є...

- а) величина поточних платіжних зобов'язань;
- б) сума довгострокової кредиторської заборгованості;
- в) обсяг потреби в інвестиційному та оборотному капіталі;
- г) очікуваний обсяг виручки від реалізації окремих об'єктів активів;
- д) негативний (позитивний) грошовий потік, очікуваний в період проведення санації.

ТИПОВІ ЗАДАЧІ

Тема 2. Управління грошовими потоками

Задача 1.

Підприємство отримало кредит у сумі 50 тис. грн.

Надходження від емісії простих акцій 100 тис. грн.

Отримано виручку від реалізації продукції (з ПДВ) 320 тис. грн.

Отримано дивіденди від інших підприємств 10 тис. грн.

Отримано дохід від володіння облігаціями внутрішньої державної позики 40 тис. грн.

Перераховано кошти із поточного рахунка на акредитивний 8,5 тис. грн..

Отримано дохід від реалізації основних засобів 120 тис. грн.

Виплачено дивіденди власникам підприємства 50 тис. грн.

Визначити обсяги грошових потоків на підприємстві у рамках операційної, фінансової та інвестиційної діяльності (окремо).

Задача 2.

Визначити позитивний, негативний та чистий грошові потоки підприємства з операційної діяльності на основі таких даних:

Чистий дохід 1600 тис. грн.

Матеріальні витрати 620 тис. грн.

Витрати на оплату праці (без нарахувань на фонд оплати праці) 390 тис. грн.

Інші операційні витрати 350 тис. грн.

Списано дебіторську заборгованість на суму 3 тис. грн.

Кредиторська заборгованість 41 тис. грн.

Сума ПДВ, сплачена підприємством у складі ціни придбання товарів, робіт, послуг. 312 тис. грн.

*** всі показники вказано без ПДВ.**

Задача 3.

Визначити позитивний, негативний та чистий грошові потоки підприємства з інвестиційної діяльності на основі таких даних:

Чистий дохід з операційної діяльності 1600 тис. грн.

Сума придбання основних засобів 120 тис. грн.

Сума отриманої довгострокової фінансової позики 80 тис. грн.

Сума реалізації обладнання 90 тис. грн.

Сума сплачених відсотків за кредитами 32 тис. грн.

Сума придбання цінних паперів інших підприємств 100 тис. грн.

Сума отриманих дивідендів від довгострокових фінансових інвестицій 60 тис. грн.

Сума виплачених дивідендів власникам підприємства 123 тис. грн.

***всі показники вказано без ПДВ.**

Задача 4.

Визначити позитивний, негативний та чистий грошові потоки підприємства з фінансової діяльності на основі таких даних:

Чистий дохід з операційної діяльності 1600 тис. грн.

Сума придбання основних засобів 20 тис. грн.

Сума отриманої довгострокової позики 80 тис. грн.

Сума сплачених відсотків за кредитами 30 тис. грн.

Сума придбання цінних паперів інших підприємств 123 тис. грн.

Отримана сума дивідендів з інвестицій в ЦП 60 тис. грн.

Виплачена сума дивідендів власникам підприємства 65 тис. грн.

Сума повернутого короткострокового кредиту 100 тис. грн.

Отримані кошти від емісій власних привілейованих акцій 450 тис. грн.

***всі показники вказано без ПДВ.**

Задача 5.

Визначити показники достатності, ліквідності та ефективності грошового потоку підприємства, використавши такі дані.

Валовий позитивний грошовий потік 1000 тис. грн.

Валовий негативний грошовий потік 850 тис. грн.

Залишок грошових коштів на початок періоду 55 тис. грн.

Залишок грошових коштів на кінець періоду 45 тис. грн.

Сума виплачених дивідендів 120 тис. грн.

Сума банківського кредиту 150 тис. грн.

Приріст товарно-матеріальних цінностей 26 тис. грн.

Задача 6

Визначити коефіцієнт достатності чистого грошового потоку за результатами звітної діяльності підприємства за таких умов:

- чистий грошовий потік від операційної діяльності склав 120000 грн.

- чистий грошовий потік по інвестиційній діяльності склав -30000 грн.;
- чистий грошовий потік від фінансової діяльності склав 15000 грн.;
- погашено власні короткострокові зобов'язання на суму 30000 грн.;
- залишки товарно-матеріальних цінностей на початок звітного періоду склали 21000, а на кінець 23400 грн.;
- сума виплачених дивідендів акціонерам підприємства 5000 грн.

Задача 7.

Визначити тривалість фінансового циклу підприємства за таких умов:

- дебіторська заборгованість підприємства на початок і кінець звітного періоду склала 23000 і 13000 відповідно;
- кредиторська заборгованість підприємства на початок і кінець звітного періоду склала 46000 і 48000 грн. відповідно;
- вартість коштів, що надійшли від продажу продукції 150000 грн. без ПДВ (собівартість її виробництва 60000 грн.)
- залишки матеріалів на складах на початок і кінець звітного періоду склали відповідно 45000 і 230000 грн.;
- собівартість залишків готової продукції на складі на початок і кінець періоду відповідно склала 23000 і 15000 грн.

Задача 8.

Визначити розмір чистого грошового потоку за прямим методом, якщо у звітному періоді були здійснені такі операції:

- сума коштів, отриманих від реалізації продукції склала 24000 грн. (в т.ч. ПДВ 20%), а вартість матеріальних цінностей, які були придбані для виготовлення даної продукції 60000 грн. (в т.ч. ПДВ 20%);
 - розмір заробітної плати, виплаченої усім підрозділам підприємства, задіяних у виробництві продукції 45000 грн.;
 - сума податків, (крім ПДВ - ?) склала 20000 грн.;
 - сума нарахувань на заробітну плату - ?
- Ставка ЄСВ – 34,7 %.

Тема 3. Вартість грошей і час

1. Розрахуйте кінцеву одержувану суму по депозитному вкладу, якщо початкова сума вкладу складає 5000 грн. і вона розміщена на умовах

складних відсотків під 10% річних, а період нарахування 3 роки. Нарухування проводиться а)щоквартально, б) по півріччях, в) щомісячно.

2. Визначити теперішню вартість облігації з нульовим купоном номінальною вартістю 6000 грн. і строком погашення 5 років, якщо прийнятна норма прибутковості складає 15%.
3. Підприємством були інвестовані кошти на 3 роки. В кінці першого року воно одержало 100000 грн, в кінці другого - 150000 грн., в кінці третього – 130000 грн. та інвестувало суму кожного платежу під 30% річних до закінчення цього трирічного періоду. Визначити майбутню вартість потоку платежів.
4. В кінці кожного року робиться внесок на депозит в сумі 560 грн. на умовах 10% річних при щорічному нарахуванні відсотків. Яка сума буде на рахунку через 4 роки (майбутня вартість ануїтету).
5. В кінці кожного року робиться внесок на депозит в сумі 1500 грн. на умовах 10% річних при щорічному нарахуванні відсотків протягом 3 років. Визначити приведену вартість ануїтету.
6. Підприємство повинно погасити через 3 роки облігації на суму 600 грн. Визначити розмір щорічних відрахувань для формування викупного фонду, якщо дані кошти до моменту погашення облігації інвестуються під 30% річних.(теорія ануїтетів).
7. Облігація номінальною вартістю 1 000\$ забезпечує купону ставку доходу в 12% річних. Очікувана ставка доходу = 15%. Термін облігації складає 10 р. Визначити ринкову ціну облігації
8. Визначити суму річного платежу, якщо підприємство отримало позику в сумі 140 тис. грн. на термін 4 роки під 18% річних зі складними нарахуваннями процентів на неповернутий залишок. Повернення позики необхідно здійснювати рівними частинами в кінці кожного року.

Тема 4. Управління прибутком

Задача 1.

Визначити обсяг реалізації продукції в сумарному та кількісному показниках, який забезпечить беззбиткову діяльність підприємства, запас фінансової міцності за умови продажу 2000 од. продукції. Фінансовий результат за умови продажу 1000 од. і 2000 од. продукції. Визначити, яким чином збільшення постійних витрат на 10% вплине на величину беззбиткової діяльності підприємства.

Дані для розрахунку:

Оптова ціна реалізації одиниці продукції, грн.	36
Середні змінні витрати на одиницю продукції, грн.	20
Загальні постійні витрати, тис. грн.	30

Задача 2.

Обсяг продажу продукції підприємства становить 3000 одиниць продукції за ціною 500 грн. за одиницю. Змінні витрати на одиницю виробу 350 грн., постійні витрати по підприємству - 30000 грн. Знайти:

1. прибуток від реалізації продукції;
2. як зміниться прибуток при падінні виручки на 50%;
3. Знайти обсяги беззбиткового виробництва при ціні 500грн. і 750 грн.

Задача 3.

Вкажіть, на який розмір дивіденду може розраховувати власник звичайної акції АТ номінальною вартістю 48 грн.

Вихідні дані:

1. Статутний фонд АТ -79968 грн.
2. Прибуток, одержаний за рік – 30000 грн.
3. Сума податку на прибуток, сплаченого підприємством 7500 грн.
4. Сума внесена до бюджету у вигляді економічних санкцій – 1500 грн.
5. Виплачені відсотки за прострочений кредит – 2000 грн.
6. Прибуток, перерахований товариством до фондів:
 - Резервного - 700 грн.
 - Розвитку і вдосконалення виробництва – 5000 грн.
 - Соціальних потреб – 2000 грн.
 - Матеріального заохочення – 3000 грн.

Задача 4.

Підприємство ЗАТ «Кульбаба» організовує виробництво і збут килимів за ціною 75€. Змінні витрати на виготовлення килима становлять 60€. Підприємство орендує приміщення і платить за це 1500€ щомісяця.

1. Скільки виробів потрібно виготовити підприємству для досягнення точки беззбитковості.
2. Як зміниться точка беззбитковості, якщо витрати на виготовлення виробу знизяться до 55€.
3. Скільки виробів повинно виготовити підприємство, щоб отримати прибуток в сумі 1000€.
4. Який запас фінансової міцності має підприємство при 1000€ прибутку в місяць.

Задача 5.

Фінансовому менеджеру потрібно вирішити наступні завдання:

1. яку частину прибутку зможе зберегти підприємство при падінні виручки на 10%;
2. на скільки % потрібно знизити постійні витрати, щоб утримати задану величину прибутку (350 грн.) при падіння виручки на 10%;
3. на скільки % має знизитись виручка від реалізації, щоб підприємство перестало отримувати прибуток.

Вихідні дані:

- Виручка від реалізації	1900€
- Змінні витрати	1200€
- Маржинальний дохід	?
- Постійні витрати	400€
- Прибуток	350€.

Задача 6.

Керівництво фірми прогнозує збільшити виручку від реалізації на 15%. Поточна виручка 52000 грн., а змінні витрати 40000 грн. Постійні витрати 5000 грн.

Визначити суму прибутку, яка відповідатиме новому обсягу виручки традиційним способом та за допомогою виробничого важеля. Зробіть висновок про рівень рентабельності підприємства.

Тема 5. Управління активами

Задача 1

Річна потреба шурупів для виготовлення меблів становить 100000 одиниць, середня вартість затрат по їх організації і доставці складає 45 грн. (в розрахунку на одне замовлення), середні витрати на зберігання одиниці матеріалу - 33 грн. Визначити оптимальний розмір замовлень шурупів та їх оптимальний середній розмір.

Задача 2

У підприємства А на початок року дебіторська заборгованість становила 37000 грн., а на кінець зменшилась на 14000 грн. Загальна вартість оборотних активів відповідно становила 134000 грн. та 115000 грн. У підприємства Б дебіторська заборгованість на початок року становила 35000 грн., а на кінець зросла на 10000 грн. Загальна вартість оборотних активів на початок і кінець періоду склала 245000 грн. і 270000 грн. З допомогою коефіцієнта відволікання оборотних активів визначте ефективність менеджерської роботи кожного підприємства, та визначте ефективніше підприємство.

Задача 3

Визначте кількість оборотів дебіторської заборгованості по фірмі, якщо її залишки на початок року склали 145000 грн., а на кінець 177000 грн. За рік підприємством було продано 300000 літрів молока по ціні 6,5 за 1 л., та 10000 кілограм масла по ціні 44,5 за 1 кілограм.

Задача 4

У підприємства А на початок року дебіторська заборгованість становила 25000 грн., а на кінець зменшилась на 14000 грн. Загальна вартість оборотних активів відповідно становила 104000 грн. та 115000 грн. У підприємства Б дебіторська заборгованість на початок року становила 35000 грн., а на кінець зросла на 10000 грн. Загальна вартість оборотних активів на початок і кінець періоду склала 145000 грн. і 170000 грн. Виручка від реалізації продукції по підприємства А складала - 700000 грн., а підприємства Б - 550000 грн. Визначте період інкасації дебіторської заборгованості по кожному підприємству та зробіть відповідні висновки щодо ефективності діяльності підприємств.

Задача 5

Визначте ефективність використання грошових коштів, якщо їх залишок на початок року становив 75000 грн., а на кінець 80000 грн. Середня сума оборотних активів на початок року склала 450000 грн., а на кінець 600000 грн.

Задача 6

Визначте ефективність використання грошових коштів у господарському обороті, якщо залишок коштів на початок року склав 4500 грн. а виручка за минулий рік 500000, а залишок грошових коштів на кінець - 7000 грн., а виручка за звітний період - 600000 грн.

Задача 7

Визначте міру участі операційних необоротних активів у загальній сумі активів підприємства, якщо вартість необоротних активів які беруть участь у виробничій діяльності становила 78000 грн. на початок року і 85000 грн. на кінець, а вартість оборотних активів на початок і кінець - 35000 і 42000 грн. відповідно.

Задача 8.

Балансові дані виробничого підприємства наступні:

Основні активи 3510 грн.

Власні засоби 2220 грн.

Запаси сировини 401 грн.

Незавершене виробництво 202 грн.

Резерви 1000 грн.

Довгострокова заборгованість 2000 грн.

Короткострокова банківська заборгованість 1000 грн.

Запаси готової продукції 605 грн.

Дебіторська заборгованість 1830 грн.

Кошти 200 грн.

Кредиторська заборгованість 1200 грн.

Короткострокові фінансові вкладення 200 грн.

Інші поточні активи 300 грн.

Розрахувати:

1. власні обігові кошти;
2. поточні фінансові потреби;

3. потенційний надлишок (дефіцит) коштів;
4. реальний надлишок (дефіцит) коштів;
5. при виявленні дефіциту розрахувати суму необхідного короткострокового кредиту.

Задача 9.

Визначити на основі моделі Міллера-Орра діапазон коливань залишку грошових активів, а також максимальну середню суму цього залишку на основі наступних даних.

Страховий (мінімальний) залишок грошових активів, установлений по підприємству на плановий рік у сумі 5000 грн.

Середньоквадратичне (стандартне) відхилення щоденного грошового обігу за даними аналізу за попередній рік складає 2080 грн.

Витрати по обслуговуванню даної операції поповнення коштів складають 80 грн.

Середньоденна ставка відсотка по короткострокових фінансових вкладеннях складає 8%.

Задача 10.

У I кварталі підприємство реалізувало продукції на 250 млн. грн., середньоквартальні залишки оборотних коштів становили 25 млн. грн. У II кврт обсяг реалізації продукції збільшиться на 10%, а час одного обороту оборотних коштів буде скорочено на один день. Визначте:

1. коефіцієнт оборотності оборотних коштів і тривалість одного обороту в днях у I кврт;
2. коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їх абсолютний розмір у II кврт;
3. вивільнення оборотних коштів у результаті скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів;
4. проаналізуйте ситуацію, якщо час одного обороту оборотних коштів не буде скорочено;
5. розробіть заходи щодо ліквідації дефіциту оборотних коштів.

Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу

Задача 1

Визначити оптимальну структуру капіталу за такими даними:

Таблиця 6.1

Показники	Варіанти структури капіталу та його ціни						
	1	2	3	4	5	6	7
Частка власного капіталу	100	90	80	70	60	50	40
Частка залученого капіталу	0	10	20	30	40	50	60
Ціна власного капіталу	13,0	13,3	14,0	15,0	17,0	19,5	25,0
Ціна залученого капіталу	7,0	7,0	7,1	7,5	8,0	12,0	17,0

Задача 2

Необхідно оцінити можливість та ефективність використання банківського кредиту, фінансового лізингу та облігаційної позики як джерел фінансування. Треба розрахувати по елементу та СЗВК, подати управлінські пропозиції щодо оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації затрат на його залучення. Чи доцільно збільшувати емісію облігацій до 40% потреби в позиченому капіталі частково відмовившись від банківського кредитування. Розрахувати, як це вплине на СЗВК.

Вихідні дані:

Таблиця 6.2

Банківський кредит	Очікувана ставка – 21% річних Затрати на оформлення – 1% до суми позики
Фінансовий лізинг	Річна лізингова ставка – 18% Затрати на оформлення -2%; Річна норма амортизації – 8%; Граничні обсяги – 20% до загальної потреби в капіталі

Облігаційна позика	Річна купонна ставка – 18%; Затрати на оформлення – 4% до суми емісії; Граничні обсяги – 10% до загальної потреби у позиченому капіталі.
Загальна потреба у позиченому капіталі 200 000 грн	

Задача 3

Власний капітал готельного комплексу – 800 тис. грн.. За рахунок позикового капіталу можна покращити матеріально-технічну базу готельного підприємства, забезпечити зростання прибутковості власного капіталу.

Норма рентабельності активів підприємства – 32%. Ставка % за кредит -22%.

Мінімальна потреба в оборотних коштах – 250 тис. грн. Необхідно визначити при якій структурі капіталу досягається максимальний ефект фінансового важеля. Гранична структура капіталу 50% власного і 50% залученого капіталу. При зростанні обсягу кредиту на кожні 100 тис. грн. кредитна установа збільшує відсотки за кредит на 2%.

Тема 8. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Спрогнозувати ймовірність банкрутства підприємства на основі системи показників В.Бівера, якщо чистий прибуток становить 60 тис. грн., необоротні активи – 260 тис. грн., запаси та затрати – 110 тис. грн., грошові кошти та дебіторська заборгованість – 130 тис. грн., власний капітал – 170 тис. грн., довгострокові зобов'язання – 50 тис. грн., короткострокові зобов'язання – 280 тис. грн., валюта балансу – 500 тис. грн.

Система показників Вільяма Бівера наведена у таблиці

Таблиця 8.1

Показники	Алгоритм розрахунку	Рекомендовані значення		
		Група I - стійкий фінансо вий стан	Група II - за 5 р. до банкрут ства	Група III - за 1 р. до банк рутст ва
Коефіцієнт Бівера	$\text{Коеф.Бівера} = \frac{\text{ЧПр} - \text{Ам}}{\text{ДЗоб} + \text{ПЗоб}}$	0,4-0,45	0,17	-0,15
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	$\text{Коеф.заг.лікв.} = \frac{\text{ОбА}}{\text{ПЗоб}}$	≥3,2	≤2,0	≤1,0
Рентабельність активів	$\text{РентА} = \frac{\text{ЧПр}}{\text{Валюта}_\text{балансу}} * 100\%$	6-8	4	-22
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	$\text{Коеф.покр.А} = \frac{\text{ВлК} - \text{НеобА}}{\text{Валюта}_\text{балансу}}$	0,4	≥0,3	≈0,06
Фінансовий леверидж	$\text{Фін}_\text{леверидж} = \frac{\text{ДЗоб} + \text{ПЗоб}}{\text{Валюта}_\text{балансу}}$	6-8	4	-22

де ЧПр – чистий прибуток, грн.; Ам – амортизаційні відрахування, грн.; ДЗоб – сума довгострокових зобов'язань, грн.; ПЗоб – розмір поточних зобов'язань, грн.; ОбА – сума оборотних активів, грн.; НеобА – розмір необоротних активів,

грн.; $VлK$ – розмір власного капіталу, грн.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Тема 3. Вартість грошей і час

Майбутня вартість потоку платежів можна визначити за формулою:

$$F = \sum_{t=1}^n C_t (1+r)^{n-t},$$

де F – майбутня вартість потоку платежів;

C_t – сума платежу за рік t ;

r – відсоток, під який інвестується сума C_t ;

n – кількість років, протягом яких проводяться виплати.

Майбутню вартість звичайного ануїтету можливо за допомогою формули

$$F = \frac{C}{r} [(1+r)^n - 1]$$

Теперішня вартість ануїтету:

$$P = \frac{C}{r} \left[1 - \frac{1}{(1+r)^n} \right],$$

.

Приведену вартість довічної ренти можна визначити, скориставшись формулою

$$P = \frac{C}{r}$$

Оцінка облігацій з купоном. Грошовий потік в цьому випадку складається з однакових за роками надходжень (C) і номінальної вартості облігації (M), які сплачуються в момент погашення.

$$V_t = C \cdot \sum_{i=1}^n \frac{1}{(1+r)^i} + \frac{M}{(1+r)^n} = C \cdot FM4(r, n) + M \cdot FM2(r, n), \quad (4.64)$$

де $FM2(r, n)$ і $FM4(r, n)$ – дисконтуючі множники з фінансових таблиць.

$$V_t = \frac{C \cdot (1+g)}{r-g}$$

Ставка дисконту вказується у відсотках до номіналу векселя як простий відсоток в розрахунку на рік. Ставку дисконту можна перерахувати в грошовий еквівалент за допомогою формули:

$$D = N \frac{dt}{360} \quad (4.66)$$

де: D – дисконт векселя;

N – номінал векселя;

d – ставка дисконту;

t – число днів з моменту придбання векселя до його погашення.

В знаменнику зазначається 360 днів, оскільки розрахунки з векселем здійснюються на базі фінансового року, який становить 360 днів.

Ставка дисконту визначається за формулою:

$$D = \frac{D}{N} \times \frac{360}{t} \quad (4.67)$$

Приклад

Визначити ставку дисконту, якщо номінал векселя – 5000 грн., дисконт векселя – 150 грн. До погашення залишилось 60 днів.

$$D = \frac{150}{5000} \times \frac{360}{60} = 0,18 \quad \text{або } 18 \%$$

Визначення ціни векселя. Ціну векселя можна визначити, вирахувавши з номіналу величину знижки, а саме:

$$P = N - D \quad (4.68)$$

де: P – ціна векселя.

Якщо відома ставка дисконту, то ціна визначається за формулою:

Тема 2. Управління грошовими потоками

Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (КД_{ЧГП}):

$$КД_{ЧГП} = \frac{ЧГП}{ОБ + \Delta Z_{ТМ} + D_y}$$

де – коефіцієнт достатності чистого грошового потоку підприємства в періоді, що розглядається;

ОБ – сума виплат основного боргу по довго- і короткострокових кредитах і позиках підприємства;

$\Delta Z_{ТМ}$ – сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей у складі оборотних активів підприємства;

D_y – сума дивідендів (процентів), виплачених власникам підприємства (акціонерам) на вкладений капітал (акції, паї тощо).

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства в періоді, що розглядається ($KL_{ГП}$):

$$KL_{ГП} = \frac{ПГП - (ГА_{к} - ГА_{п})}{НГП}$$

де ПГП – сума позитивного грошового потоку (надходження грошових коштів);

ГАК – сума залишку грошових активів підприємства на кінець періоду, що розглядається;

ГАП – сума залишку грошових активів підприємства на початок періоду, що розглядається;

НГП – сума негативного грошового потоку (витрачання грошових коштів).

Коефіцієнт ефективності грошового потоку підприємства в періоді, що розглядається ($KE_{ГП}$)

$$KE_{ГП} = \frac{ЧГП}{НГП}$$

Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку в періоді, що розглядається ($KP_{ЧГП}$);

$$KP_{ЧГП} = \frac{ЧГП - D_y}{\Delta PI + \Delta \Phi I_d}$$

де ΔPI – сума приросту реальних інвестицій підприємства (у всіх їх формах) в періоді, що розглядається;

$\Delta \Phi I_d$ – сума приросту довгострокових фінансових інвестицій підприємства в періоді, що розглядається.

Основна формула розрахунку суми **чистого грошового потоку по операційній діяльності прямим методом** має наступний вигляд:

$$ЧГП = ВПП - ВНП = РП + I_{но} - C - ЗП - П - ЗБ - I_{во},$$

де ЧГП - сума чистого грошового потоку з поточної діяльності; ВПП - валовий позитивний грошовий потік; ВНП - валовий негативний грошовий потік; РП - сума грошових коштів, отримана від реалізації продукції; $I_{но}$ - сума інших надходжень грошових коштів у процесі операційної діяльності; C - сума грошових коштів, перерахована за придбану сировину, матеріали у постачальників; ЗП - сума заробітної

плати, виплачена персоналу; П - сума податкових платежів; ЗБ - сума обов'язкових зборів та платежів у позабюджетні фонди; ІВо - сума решти виплат грошових коштів у процесі операційної діяльності.

Основна формула розрахунку *чистого грошового потоку відносним методом з поточної діяльності*:

$$\text{ЧГП} = \text{ЧП} + \Delta\text{А} \pm \Delta\text{ДЗ} \pm \Delta\text{З} \pm \Delta\text{КЗ} \pm \Delta\text{Р}$$

де ЧП - сума чистого прибутку; $\Delta\text{А}$ - сума амортизації основних засобів та нематеріальних активів підприємства; $\Delta\text{ДЗ}$ - приріст (зменшення) суми дебіторської заборгованості; $\Delta\text{З}$ - приріст (зменшення) суми запасів сировини та товарно-матеріальних цінностей; $\Delta\text{КЗ}$ - приріст (зменшення) суми кредиторської заборгованості; $\Delta\text{Р}$ - приріст (зменшення) суми резервного та інших страхових фондів.

З інвестиційної та фінансової діяльності обсяг грошового потоку визначається лише прямим методом:

$$\text{ЧГрПід} = \text{Роз} + \text{Рна} + \text{Рдфі} + \text{Дінф} - \text{Поз} - \text{Пна} - \Delta\text{НкапБ} - \text{Пдфі}$$

ЧГрП – чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності;

Роз , Рна , Рдфі – реалізація основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових фінансових інвестицій відповідно;

Дінф – доходи інвестиційного портфелю фірми;

Поз , Пна – придбання основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій;

$$\text{ЧГрПфд} = \text{ДВКз} + \text{ДКП} + \text{ККЗ} + \text{БФД} - \text{Вдкп} - \text{Вккз} - \text{Гвк}$$

ЧГрПфд – чистий грошовий потік від фінансової діяльності;

ДВКз – сума довгостроково залученого власного капіталу із зовнішніх джерел;

ДКП – сума довгостроково залучених кредитів та позик;

ККЗ – додатково залучені короткострокові кредити та інші запозичення;

БФД – безоплатна фінансова допомога;

Вдкп – виплати по довгострокових кредитах і позиках;

Вккз – виплати за короткостроковими кредитами і позиками;

Гвк – грошові виплати власникам капіталу.

Тривалість фінансового циклу (ФЦ) можна визначити за формулою:

$$\PhiЦ = ЧОЗЗ + ЧОДЗ - ЧОКЗ,$$

ЧОЗЗ – тривалість обороту запасів і затрат;

ЧОДЗ – тривалість обороту дебіторської заборгованості;

ЧОКЗ – тривалість обороту кредиторської заборгованості.

ЧОЗЗ = (середні матеріальні оборотні активи / Собівартість продукції, що реалізується) * 360 днів

ЧОДЗ = (Середня дебіторська заборгованість / Виручка від реалізації продукції) * 360 днів

ЧОКЗ = (Середня кредиторська заборгованість / Собівартість продукції, що реалізується) * 360 днів

Тема 4. Управління прибутком

Диференціація витрат методом максимальної і мінімальної точки здійснюється таким чином:

1. Визначаємо ставку змінних витрат (це середні змінні витрати в собівартості одиниці продукції).

$$\text{Ставка змінних витрат} = \left\{ \left(\frac{\text{Максимальна загальна сума витрат} - \text{Мінімальна загальна сума витрат}}{\text{Максимальний обсяг виробництва} - \text{Мінімальний обсяг виробництва}} \right) \times \frac{100\%}{100\% - K_{\text{мін}}\%} \right\} : K_{\text{мін}}$$

де K_{max} – максимальний обсяг виробництва;

$K_{\text{мін}}, \%$ – мінімальний обсяг виробництва у % до максимального.

2. Визначаємо загальну суму постійних витрат:

$$\text{Постійні витрати} = \frac{\text{Максимальна загальна сума витрат} - \text{Ставка змінних витрат} \times K_{\text{max}}}{1} =$$

Дія операційного левериджу проявляється в тому, що будь-яка зміна виручки від реалізації завжди призводить до більшої або меншої зміни прибутку. Чим більшим є рівень постійних витрат, тим більшою є сила впливу операційного важеля.

$$EOL = \frac{MD}{Pr} = \frac{BP - 3B}{Pr}$$

де MD – маржинальний дохід, визначається як різниця між виручкою і

змінними витратами, грн.;

Пр – прибуток, грн.

Точка безбитковості у натуральному виразі:

$$Q_6 = \frac{\text{ПостВ}}{\text{Цод} - \text{ЗВод}}$$

ПостВ – сума постійних затрат, грн.;

Цод – ціна одиниці продукції, грн.;

ЗВод – змінні витрати на одиницю продукції.

$$Q_6 = \frac{\text{ПостВ}}{\text{Кмд}}$$

Кмд - коефіцієнт маржинального доходу;

$$\text{Кмд} = \frac{\text{МД}}{\text{ВР}},$$

Запас фінансової міцності показує, як виручка від реалізації віддаляється від межі рентабельності. Визначається за **формулою**

$$\text{ЗФМ} = \text{ВР} - \text{МРент}$$

$$\text{ЗФМ}_{\%} = \frac{\text{ВР} - \text{МРент}}{\text{ВР}} * 100\%,$$

де ВР – виручка від реалізації;

МРент – межа рентабельності

Тема 5. Управління активами

Оптимальний обсяг замовлення — це така замовлена кількість товарів, за якою сукупні витрати на організацію замовлення і зберігання запасів будуть мінімальними.

Для визначення оптимального обсягу замовлення (ОРЗ) застосовується модель

Уілсона:

$$\text{ОРЗ} = \sqrt{\frac{2\Pi * \text{Воз}}{\text{Вз}}}$$

де Π — потреба у запасах за весь період (рік, квартал, місяць); Воз — витрати на організацію замовлення на всю партію товару; Вз — витрати на зберігання одиниці товару.

Показник оптимального обсягу замовлення дає змогу визначати **оптимальний момент для поновлення замовлення**, що зводиться до встановлення строку між попередньою поставкою товарно-матеріальних цінностей і наступним замовленням. У цей день у розпорядженні підприємства залишається критичний залишок запасів, якого вистачить якраз до надходження нової партії. Для визначення оптимального моменту для поновлення замовлення застосовується така кількісна модель:

$$t_n = \frac{OPЗ - Z_{кр}}{B_o} = \frac{OPЗ - B_o * t_u}{B_o}$$

де t_n — оптимальний момент поновлення замовлення;

$Z_{кр}$ — критичний залишок запасів;

OPЗ — оптимальний розмір замовлення;

t_u — тривалість циклу замовлення;

B_o — витрати товарно-матеріальних цінностей за одиницю часу відповідно до виробничих потреб.

Коефіцієнт участі грошових коштів шукається у динаміці, позитивним є його зменшення:

$$K_y = \frac{CЗгк}{OA}$$

СЗгк – середні залишки грошових коштів;

OA – середня сума оборотних активів в аналізованому періоді.

Середній період обороту грошових коштів: $По = \frac{Зoa}{Bд}$

Зoa – залишок оборотних активів, грн.;

Bд – виручка за один день;

Шукаємо на початок і на кінець періоду. Позитивним є зменшення кількості днів на кінець аналізованого періоду;

Кількість оборотів: $Ko = \frac{BP}{CЗгк}$

BP – виручка від реалізації.

Рівень спрямування вільного залишку грошових активів на короткострокові фінансові інвестиції ($ЗГА_{кфі}$) та визначається коефіцієнт рентабельності короткострокових фінансових інвестицій ($КР_{кфі}$)

$$ЗГА_{кфі} = \frac{КФІ_{сз}}{CЗ_{гк}}$$

де $K\Phi I_{c3}$ – середній залишок короткострокових фінансових інвестицій.

$$KP_{k\phi i} = \frac{Pr_{k\phi i}}{K\Phi I_{c3}}$$

де $Pr_{k\phi i}$ – прибуток від короткострокового фінансового інвестування

Оптимальний залишок грошових активів підприємства визначають на основі кількісних моделей Баумоля та Міллера-Орра.

Модель Баумоля використовується у випадку, коли у зв'язку з невизначеністю майбутніх платежів важко розробити детальний план надходження і витрат грошових коштів. Згідно з цією моделлю поповнення грошових коштів за рахунок конвертації високоліквідних цінних паперів потрібно здійснювати в той момент, коли повністю використано запаси грошових коштів. При цьому мінімальний залишок грошових коштів вважається нульовим, а оптимальний залишок є одночасно максимальним і визначається за формулою

$$OZ_{гк} = \sqrt{\frac{2\Pi O_{п} * B_{к}}{r}}$$

де $OZ_{гк}$ — оптимальний залишок грошових коштів;

$\Pi O_{п}$ — плановий платіжний оборот, або сумарні витрати грошових коштів у плановому періоді;

$B_{к}$ — середні витрати на конвертацію поточних фінансових інвестицій в розрахунку на одну операцію;

r — ставка відсотка за поточними фінансовими інвестиціями (виражена десятковим дробом).

Ставка відсотка в моделі Баумоля характеризує рівень можливих (альтернативних) витрат або недоотриманий дохід у зв'язку з конвертацією короткострокових фінансових вкладень у грошові кошти.

Алгоритм моделі Міллера — Орра такий:

1. Визначається нижній поріг залишку грошових коштів на рівні мінімальних виробничих потреб з урахуванням вимог обслуговуючого банку до мінімального залишку на поточних рахунках.

2. Оцінюється дисперсія грошових потоків на підставі аналізу їх щоденних коливань:

$$\sigma = \frac{\sum_{i=1}^n (x - \bar{x})^2}{n - 1}$$

3. Оцінюється величина ставки процента та конвертаційні витрати на одну операцію.

4. Визначається відстань між верхнім та нижнім порогами залишку грошових коштів. Якщо щоденні коливання грошових потоків значні або якщо витрати на конвертацію цінних паперів у грошові кошти є великими, тоді доцільно розташувати контрольні пороги (верхній та нижній) далеко один від одного. І, навпаки, якщо висока ставка процента, розрив між верхнім і нижнім порогами повинен бути незначним.

Для визначення розміру цього **розриву** застосовується формула

$$P = 3\sqrt{\frac{3B_k * D}{4r_d}}$$

де P — розрив між верхнім і нижнім порогами залишку грошових коштів;

B_k — витрати на конвертацію на одну партію (операційні витрати);

D — дисперсія грошових потоків (квадрат максимального відхилення щоденного грошового потоку);

r_d — ставка процента з розрахунку на один день (виражена десятковим дробом).

5. Визначається верхній поріг залишку грошових коштів за формулою

$$B_n = H_n + P$$

де H_n — нижній поріг залишку грошових коштів;

P — розрив між верхнім і нижнім порогами залишку грошових коштів.

6. Визначається точка повернення T_n (оптимальний залишок грошових коштів) за формулою

$$T_n = H_n + \frac{P}{3}$$

Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість, який розраховується за формулою:

$$K_{воа} = D_з / Z_а$$

де $K_{воа}$ — коефіцієнт відволікання оборотних активів;

$D_з$ — дебіторська заборгованість за товарними операціями за минулий період;

$Z_а$ — загальна сума оборотних активів підприємства.

Середній період інкасації дебіторської заборгованості:

$$\text{Підз} = \text{Дзс} / \text{Вд}$$

Дзс – середній залишок д-т заб у звітному періоді

Вд –одноденна виручка від реалізації продукції у звітному періоді.

Третій показник — *кількість оборотів дебіторської заборгованості за відповідний період* — визначається за формулою:

$$\text{Кодз} = \text{ВР} / \text{Дз}$$

ВР — виручка від реалізації продукції за звітний період.

Зазначений показник також розраховується за кілька періодів і порівнюється між собою. Збільшення кількості оборотів дебіторської заборгованості є позитивним, а зменшення — негативним чинником у роботі підприємства.

Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості підприємства (Кпдз):

$$\text{Кпдз} = \frac{\text{Дзпр}}{\text{ДЗ}}$$

Дзпр – розмір простроченої дебіторської заборгованості.

Загальний ефект від інвестування грошових коштів у дебіторську заборгованість (Едз):

$$\text{Едз} = \text{Прдз} - \text{ПВдз} - \text{ФВдз}$$

Прдз – додатковий прибуток, одержаний від вкладення коштів у дебіторську заборгованість,

ПВдз – поточні витрати підприємства, пов'язані із кредитуванням покупців (до уваги береться також можливі витрати);

ФВдз – прямі фінансові втрати внаслідок неповернення боргу.

На третьому етапі визначається планова сума оборотного капіталу, спрямована на дебіторську заборгованість по товарному кредиту.

$$\text{ОКдз} = \frac{\text{ОРКпл} * \frac{\text{С}}{\text{Ц}} * (\text{ПВПсер} * \text{ПППсер})}{360},$$

ОРКпл – плановий обсяг реалізації продукції в кредит;

С – собівартість продукції;

Ц – ціна продукції,

ПВПсер – середній період надання відстрочки платежу;

ПППсер – середній період прострочки платежу.

Тема 6. Вартість та оптимізація структури капіталу

Вартість власного капіталу, який використовується у звітному періоді, визначається за формулою:

$$ВВК_{зв} = \frac{ЧПр}{ВК} * 100\%$$

де $ВВК_{зв}$ — вартість власного капіталу товариства (підприємства), який використовується у звітному періоді, %;

$ЧПр$ — сума чистого прибутку, яка сплачена акціонерам при його використанні;

$ВК$ — середня сума власного капіталу товариства у звітному періоді.

Розрахунок вартості додаткового капіталу через емісію звичайних акцій визначається за такою формулою:

$$ВДК_{ем.зв.а} = \frac{К_{деа} * Д_{а} * I_{д.пл}}{ВК_{деа} * (1 - В_{ем})} * 100\%$$

де $ВДК_{ем.зв.а}$ — вартість додаткового капіталу від емісії звичайних акцій, %;

$К_{деа}$ — кількість додатково емітованих звичайних акцій, шт.;

$Д_{а}$ — сума дивіденду на одну звичайну акцію у звітному періоді, грн;

$I_{д.пл}$ — індекс зростання дивідендів у плановому періоді;

$ВК_{деа}$ — сума власного капіталу, залученого від додаткової емісії звичайних акцій, грн;

$В_{ем}$ — витрати на емісію звичайних акцій відносно загальної суми емісії акцій, %.

Вартість додаткового власного капіталу за рахунок емісії привілейованих акцій можна визначити за формулою:

$$ВДК_{ем.пр.а} = \frac{Д_{пр.а}}{ВК_{пр.а} * (1 - В_{ем.пр.а})} * 100\%$$

де $ВДК_{ем.пр.а}$ — вартість додаткового власного капіталу, отриманого від привілейованих акцій, %;

$Д_{пр.а}$ — сума дивідендів до виплати відповідно до контрактних зобов'язань акціонерного товариства;

$ВК_{пр.а}$ — сума власного капіталу від привілейованих акцій;

$В_{ем.пр.а}$ - емісійні витрати за привілейованими акціями відносно загальної

суми емісії.

Вартість позичкового капіталу у формі банківського кредиту визначається за формулою:

$$ЗКб.к = \frac{r^*(1 - Cn_{np})}{1 - PVб.к}$$

де $ЗКб.к$ — залучений капітал у формі банківського кредиту, %;

r — ставка процента за банківський кредит, %;

Cn_{np} — ставка податку на прибуток, %;

$PVб.к$ — рівень витрат за банківський кредит у його сумі (частка), %

Вартість залученого капіталу за рахунок емісії корпоративних облигацій визначається на основі ставки купонного процента, за якою формується сума періодичних купонних виплат:

$$ЗКем.об = \frac{Cк.п.*(1 - Cn_{np})}{1 - PVем}$$

де $ЗКем.об.$ — вартість залученого капіталу за рахунок емісії облигацій, %;

$Cк.п$ — ставка купонного процента за облигацією, %;

$PVем$ — рівень емісійних витрат в обсязі емісії.

Для визначення СЗВК (WACC) застосовується формула:

$$СЗВК = \sum_{i=1}^n Vi * Чи,$$

де СЗВК — середньозважена вартість капіталу, %;

Vi — вартість i -го джерела коштів, %;

$Чи$ — частка i -го джерела в загальній сумі капіталу, %; n — кількість джерел ($i = 1, 2, 3, \dots, n$).

Визначення граничної вартості капіталу (ГВК) здійснюється за такою формулою:

$$ГВК = \frac{\Delta СЗВК}{\Delta К}$$

де Δ СЗВК — приріст середньозваженої вартості капіталу в прогностному (плановому) періоді, %;

$\Delta К$ — приріст усього капіталу в прогностному періоді, %.

Прийняття рішення про додаткове залучення капіталу об'єктивно передбачає

визначення межі ефективного його використання. З цією метою розраховується показник «гранична ефективність капіталу» (ГЕК):

$$ГЕК = \frac{\Delta P_k}{\Delta CЗВК}$$

де ΔP_k — приріст рівня рентабельності капіталу, %;

$\Delta CЗВК$ — приріст середньозваженої вартості капіталу, %.

Ефект фінансового важеля (левериджу) — це прирощення до рентабельності (збільшення рентабельності) власного капіталу, яке отримано в результаті зміни структури пасиву балансу, тобто використання кредиту, незважаючи на те, що ця складова має планову основу:

$$ЕФВ = (1 - Cппр) * (Kвpa - r) * \frac{ЗК}{ВК}$$

$Kвpa$ — коефіцієнт дохідності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

r — середній розмір % за кредит, що сплачується за використання залученого капіталу;

$ЗК$ — середня сума залученого капіталу підприємства;

$ВК$ — середня сума власного капіталу підприємства.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками

Дисперсія характеризує ступінь мінливості досліджуваного показника (фінансового результату) стосовно його середньої величини:

$$\sigma^2 = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P, \text{ де}$$

σ^2 - дисперсія;

x_i — значення можливого фінансового результату;

\bar{x} - середнє значення можливого фінансового результату;

P - імовірність виникнення можливого фінансового результату.

Середньоквадратичне (стандартне) відхилення визначається за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P}$$

Економічний зміст середньоквадратичного відхилення з точки зору теорії ризиків полягає в характеристиці максимально можливого коливання досліджуваного параметра від його середнього очікуваного значення. Чим більша величина дисперсії і середньоквадратичного відхилення, тим ризикованіше управлінське рішення.

Коефіцієнт варіації являє собою відносну величину і розраховується за формулою $v = \frac{\sigma}{\bar{x}}$, якщо коефіцієнт варіації перевищує 25%, то рівень ризику є значним.

Бета-коефіцієнт (коефіцієнт чутливості) характеризує рівень дохідності окремого цінного папера відносно дохідності ринку в цілому. За економічним змістом бета-коефіцієнт показує наскільки зміниться дохідність фінансового інструменту внаслідок очікуваної зміни дохідності ринку на 1%.

Для обґрунтування очікуваної дохідності цінних паперів може використовуватися наступна формула:

$$D_i = A + (R - A) * \beta, \text{ де}$$

D_i – очікувана ставка дохідності з урахуванням ризику;

A – рівень доходу за безризиковими інвестиціями (як правило при стабільній ситуації на фондовому ринку береться ставка доход за облігаціями державної позики);

R – середній рівень доходу за безризиковими інвестиціями;

β - бета-коефіцієнт.

Частина формули $(R - A) * \beta$ характеризує розмір премії за ризик. Чим більший рівень ризику і коефіцієнт чутливості β , тим більший розмір премії за ризик для компенсації можливих фінансових втрат.

Якщо $\beta = 0$, то ризик відсутній; $0 < \beta < 1$ - ризик на рівні середньоринкового ризику, $1 < \beta < 2$ - ризик є вищим за середній рівень ризику на ринку.

Тема 9. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Індекс Едварда Альтмана являє собою функцію від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. В загальному вигляді індекс кредитоспроможності має наступний вигляд:

$$Z = 3,3 K_1 + K_2 + 0,6K_3 + 1,4K_4 + 1,2K_5,$$

де показники K_1, K_2, K_3, K_4, K_5 розраховуються за наступними алгоритмами:

$K_1 = \text{Прибуток до сплати відсотків і податків} / \text{Активи};$

$K_2 = \text{Виручка від реалізації} / \text{Активи};$

$K_3 = \text{Балансова вартість власного капіталу} / \text{Залучений капітал};$

$K_4 = \text{Реінвестований прибуток} / \text{Активи};$

$K_5 = \text{Чистий оборотний капітал} / \text{Активи}.$

Рівень загрози банкрутства підприємства в моделі Альтмана можна оцінити за шкалою, наведеною в таблиці

Таблиця

Рівень загрози банкрутства підприємства

Значення показника Z83	Імовірність банкрутства
До 1,8	досить висока
1,81 – 2,70	Значна (“зона невизначеності”)
2,71 – 2,99	імовірна
3,00 та вище	досить незначна

Коефіцієнт Бівера розраховується як відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довгострокових і поточних зобов'язань, за формулою:

$$\text{Коеф.Бівера} = \frac{\text{ЧПр} - \text{Ам}}{\text{ДЗоб} + \text{ПЗоб}}$$

Чпр – чистий прибуток;

Ам – амортизація;

ДЗоб, ПЗоб – довгострокові і поточні зобов'язання.

Ознакою формування незадовільної структури балансу є таке фінансове становище підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5— 2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, що відображає небажане скорочення частки прибутку, який направляється на розвиток виробництва. Така тенденція в кінцевому випадку призводить до незадовільної структури балансу, коли підприємство починає працювати в борг і його коефіцієнт забезпечення власними засобами стає меншим 0,1.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Суть фінансового менеджменту. Етапи розвитку та становлення дисципліни.
2. Суб'єкти та об'єкти фінансового менеджменту.
3. Характеристика основоположних теорій фінансового менеджменту на підприємстві.
4. Мета і завдання фінансового менеджменту.
5. Принципи фінансового менеджменту.
6. Функції фінансового менеджменту.
7. Механізм реалізації фінансового менеджменту та його складові елементи.
8. Фінансова стратегія при здійсненні фінансового менеджменту на підприємстві.
9. Тактика фінансового менеджменту.
10. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту.
11. Розподіл організаційних структур фінансового управління підприємством за ієрархічною, функціональною ознаками.
12. Центри відповідальності на підприємстві (відповідно до концепції Дж. Хігінса) та система взаємозв'язків між ними.
13. Специфіка інформаційного забезпечення зовнішніх та внутрішніх користувачів інформації у фінансовому менеджменті.
14. Класифікація фінансової інформації залежно від її джерела та призначення.
15. Поняття та ознаки грошового потоку.
16. Класифікація та характеристика грошових потоків за видами діяльності та напрямками руху.
17. Класифікація грошових потоків за рівнем значущості у фінансово-господарській діяльності та часом формування.
18. Суть та мета управління грошовими потоками.
19. Розрахунок чистого грошового потоку прямим методом.
20. Розрахунок чистого грошового потоку непрямим методом.
21. Етапи процесу управління грошовими потоками.
22. Оптимізація грошових потоків.
23. Система показників оцінки ефективності управління грошовими потоками на підприємстві.
24. Сутність і розрахунок фінансового циклу.
25. Оптимізація грошових потоків на підприємствах.
26. Планування грошових потоків на підприємстві.

27. Поняття та основні положення концепції вартості грошей в часі.
28. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей.
29. Методи нарахування відсотків: антисипативний та декурсивний.
30. Майбутня вартість грошей: суть та методика розрахунку. Приріст вартості.
31. Теперішня вартість грошей: суть та методика розрахунку. Дисконтування вартості.
32. Ануїтет. Визначення майбутньої вартості ануїтету і величини одноразових платежів.
33. Визначення теперішньої вартості ануїтету і величини одноразових платежів.
34. Сутність та види ануїтету.
35. Місце і значення прибутку в формуванні внутрішніх фінансових ресурсів підприємства. Види прибутку
36. Фактори впливу на формування прибутку.
37. Управління доходами підприємств і організацій.
38. Види витрат підприємства та порядок управління ними. Склад і структура витрат від операційної діяльності.
39. Операційний аналіз на підприємстві та методика його виконання.
40. Операційний важіль (леверидж) як механізм управління формуванням прибутку та особливості його використання в фінансовому управлінні.
41. Обсяг беззбиткової діяльності та способи її розрахунку.
42. Методи диференціації витрат та їх використання при операційному аналізі на підприємстві.
43. Значення затратного методу формування ціни при визначенні кінцевих результатів діяльності підприємства.
44. Цінова еластичність та її вплив на прибуток підприємства.
45. Управління використанням прибутку підприємства.
46. Напрямки розподілу і використання прибутку підприємства та їх оптимізація.
47. Формування ефективної дивідендної політики на підприємстві.
48. Фактори впливу на формування дивідендної політики підприємства.
49. Оцінка ефективності дивідендної політики на підприємстві.
50. Економічна суть активів. Класифікація активів.
51. Економічна суть активів та їх місце в забезпеченні ефективного функціонування підприємства.
52. Класифікація активів залежно від об'єкта управління та від характеру володіння активами.

53. Класифікація активів залежно від характеру обслуговування та фінансових джерел формування активів.
54. Формування активів на різних стадіях життєвого циклу підприємства: мета, завдання і порядок здійснення.
55. Управління грошовими активами;
56. Застосування моделі Баумоля в управлінні грошовими коштами.
57. Застосування моделі Міллера-Ора в управлінні грошовими коштами.
58. Управління дебіторською заборгованістю.
59. Управління виробничими запасами.
60. Використання факторингових операцій в управлінні дебіторською заборгованістю підприємства.
61. Сутність форфейтингу та обліку векселів як форм рефінансування дебіторської заборгованості.
62. Політика управління необоротними активами: мета і особливості реалізації.
63. Сутність капіталу підприємства.
64. Класифікація капіталу підприємства за належністю підприємству, за джерелами формування.
65. Класифікація капіталу за формою власності, за організаційно-правовою формою залучення капіталу, за формою перебування в процесі кругообороту, за характером та цілями використання, залежно від об'єкта інвестування.
66. Особливості управління власним капіталом.
67. Управління позичковим капіталом підприємства.
68. Вартість та структура капіталу. Фінансовий леверидж.
69. Сутність та класифікація фінансових ризиків.
70. Політика управління фінансовими ризиками на підприємстві. Ризик – менеджмент.
71. Інструменти нейтралізації фінансових ризиків.
72. Необхідність та суть фінансового планування і прогнозування на підприємстві.
73. Взаємодія центрів відповідальності при фінансовому плануванні на підприємстві.
74. Завдання внутрішньо-фірмового фінансового планування.
75. Охоплення фінансово-економічних процесів на підприємстві при фінансовому плануванні.
76. Принципи фінансового планування та їх дотримання в Україні.

77.Методи фінансового планування на підприємстві та умови їх застосування.

78.Роль бюджетування та фінансового прогнозування у фінансовому управлінні на підприємстві.

12.ОРІЄНТОВНА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

Розподіл балів, які отримують студенти денна форма навчання

Поточний контроль та самостійна робота											Іспит	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3			ІНД 3	50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
Тестування – 10			Усне опитування – 5, Тестування – 15, Контрольна робота 5					Усне опитування – 5			10		

де T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Заочна форма навчання

Поточний контроль та самостійна робота											Іспит	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3			ІНД 3	50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
Відвідування пар – 10 Тестування – 10 Контрольна робота – 10											20		

Критерії оцінки знань студентів

Оцінка “відмінно” виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв’язку і розвитку, чітко, лаконічно послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв’язуванні задач.

Оцінка “добре” виставляється за хороші знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які однак, містять певні (несуттєві) неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при розв’язуванні практичних завдань.

Оцінка “задовільно” виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень при розв’язанні практичних задач.

Оцінка “незадовільно” з можливістю повторного складання заліку, виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язуванні практичних задач

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

НОРМАТИВНА ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Бланк И. А. Финансовый мэнэджмент : Учебный курс. / И. А. Бланк /– 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV в пот. ред. від 03.02.2013. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI в пот. ред. від 18.01.2013 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII від 18.01.2013 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
5. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII в пот. ред. від 18.12.2011 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
6. Закон України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. в пот. ред. від 09.08.2013 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
7. Кірейцев Г. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник / Г. Кірейцев / Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.
8. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент : Навчальний посібник. / О. В. Кнейслер / – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 240 с.
9. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент / О. П. Крайник , З. В. Клепікова / К. : Дакор, 2000.
10. Кузьменко Л. В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. /Л. В. кузьменко, В. В. Кузьмін / Херсон : Олді-плюс, 2003.
11. Методичні рекомендації з перевірки фінансової звітності // Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 22.12.2008 № 1524 із змінами і доповненнями, внесеними Наказом від 15.02.2010 р. № 72
12. Мицак О. В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник / О. В. Мицак, І. Р. Чуй/ Львів : «Магнолія-2006», 2007.

13. Наказ Міністерства фінансів України №433 від 28.03.2013 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» [Електронний ресурс] : сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control>
14. Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26.01.2001 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [Електронний ресурс] : сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control>
15. Петленко Ю. В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. – К. : Кондор, 2007. – 298 с.
16. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI в пот. ред. від 01.10.2013 [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
17. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
18. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : Підручник. / В. М. Шельдько / – К. : Знання, 2006. – 439 с.

ДОПОМІЖНА

1. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навчальний посібник / О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 232 с.
2. Береговська Т. З. Методологічні аспекти аналізу розподілу доходу підприємства / Т. З. Березовська // Регіональна економіка. – 1999. – № 4. – С. 197–205.
3. Бланк И.А. Управление денежными потоками. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. – 736 с.
4. Бланк И.А. Управление капиталом: Учебный курс. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 576 с. (Раздел 2, Глава 5, с. 197-242).
5. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту : Підруч. : Переклад з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
6. Булонська В. І. Вдосконалення формування і використання прибутку підприємства. /В. І. Булонська, О. І. Вужицька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18. – С. 122 – 128.
7. Височина А. В. особливості формування та реалізації фінансової стратегії промислових підприємств / А. В. Височина // Економіка. Фінанси.

Право. – 2012. – № 1–2. – С. 16 – 22.

8. Возняк Г. В. Фінансовий потенціал реального сектора економіки регіону : підходи до формування та використання / Г. В. Возняк // Регіональна економіка. – 2012. - № 1 – 2. – С. 107 – 116.

9. Войтенко Т. Звіт про рух грошових коштів: складаємо прямим методом. / Т. Войтенко // Податки та бухгалтерський облік . – 2011. – № 9 (1402) – С.24 – 34.

10. Войтенко Т. Звіт про рух грошових коштів: складаємо прямим методом. / Т. Войтенко // Податки та бухгалтерський облік . – 2011. – №7 (1400) – С.40 – 46.

11. Волошин В. І. Проблеми та пріоритети зміцнення фінансової безпеки малого й середнього підприємництва в Україні / В. І. Волошин // Фінанси України. – 2011. - №11. – С. 76 – 82.

12. Грідчина М. В. Фінансовий менеджмент : курс лекцій. / М. В. Грідчина / К.: МАУП, 2004.

13. Гуляєва Л. П. Альтернативні джерела фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сучасних підприємств. / Л. П. Гуляєва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - № 2. – С. 65 – 71.

14. Дибя М. Безпека банківської діяльності та умови її організації в Україні / М. Дибя, С. Яременко // Банківська справа. – 2012. - № 1. – С. 83 - 91.

15. Довбня С. Б. Новий підхід до оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів. С. Б. Довбня, К. А. Ковель // Фінанси України – 2007 –№7 – С. 63.

16. Заворотній Р. І. Нові підходи до визначення вартості джерел фінансування бізнесу / Р. І. Заворотній // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 7. – С. 116 – 124.

17. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.1991 № 1560-ХІІ.

18. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. / В. В. Ковалев – М.: Финансы и статистика, – 2000.

19. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент. / М. Н. Крейнина – М.: «Дело и сервис», – 1998.

20. Лапуста М. Г. Риски в предпринимательской деятельности. / М. Г. Лапуста – М. : «ИНФРА-М», – 1998.

21. Лахтінова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання – К. :

КНЕУ, –2001.

22. Литовских А. М. Финансовый менеджмент: Конспект лекций. / А. М. Литовських / Таганрог : Изд-во ТРТУ, 1999.

23. Морозко Н. И. Финансовый мэнэджмент. Учебное пособие. – М., 2009 – 198 с.

24. Осецький В. Методичні підходи до реалізації інноваційного потенціалу підприємств / В. Осецький // Підприємництво, господарство і право. – 2002. –№ 3. – С. 114–117.

25. Паєнтко Т. В. Мінімізація податкових платежів та її наслідки для держави. / Т. В. Паєнтко // Фінанси України – 2010 – № 3. – С. 44 – 52.

26. Петленко Ю. В. Тестові завдання з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для спеціалістів, до заліку). –К. : МАУП, - 2002. – 30 с.

27. Підхомний О. М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках: Навч. посібник. / О. М. Підхомний – К. : Кондор, 2003. – 184 с.

28. Пойда-Носик Н. Н. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки / Н. Н. Пойда-Носик, Л. В. Петришинець // Фінанси України – 2010. – № 6. – С. 117 – 123.

29. Пойда-Носик Н.Н., Петришинець Л.В. Оцінка ефективності й оптимізація структури капіталу в системі фінансової безпеки підприємства. / Н. Н. Пойда-Носик, Л. В. Петришинець // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 99–107.

30. Росс С. Основы корпоративных финансов. / С. Росс / Пер. с англ. –М.: Лаборатория базовых знаний, 2000. – 720с.

31. Рэдхэд К., Хьюс С. Управление финансовыми рисками. / К. Рэдхэд, С. Хьюс / Пер. с англ. – М. : «ИНФРА-М», 1996.

32. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств. [Навч. посібник] / О. О. Терещенко – К.: КНЕУ, 2000.

33. Фінанси підприємств. [Підручник] / За ред. Поддєрьогіна А.М. – К. : КНЕУ, 2000.

34. Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. –Дніпропетровськ: ООО «Баланс-клуб»,2000.

35. Холт Р. Н. Основы финансового менеджмента. / Р. Н. Холт / Пер. с англ. –М. : «Дело», 1993.

36. Хорн, Вахович. Основы финансового менеджмента. / Пер. с англ., М., СПб : Изд. Дом «Вильямс», 2003.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.e-payment.net.ru/> – Платежные системы
2. <http://www.ifin.ru/publications/read/590.stm> – Интернет-финансы
3. <http://www.liga.net/smi/show.html?id=76465> – Українська мережа ділової інформації
4. <http://www.ufin.com.ua/> – «Україна фінансова» інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку.
5. <http://ubr.ua/finances> – Український бізнес-ресурс.

